ԱԲՕՆԷ ՖԻԵԱԹԼԱՐԸ

Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան

ՍԷԱԱՏԷԹԻ ԻՉԻՆ

Պիր սէնէլիք . . . 200 ղշ.
Ալթը այլըգ . . . 100 »
Իւչ այլըգ . . . 55 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՆ,

Բօսթա իլէ իրսալ օլունաճագլար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . 230 ղշ.
Ալթը այլըգ . . . 120 »
Իւչ այլըգ . . . 60 »

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

ԹԷՐՋԷՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄԷՍԱՏՏԸ ՍՕԼԻԹԻԳԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ՆԷՎԱՄԻ ՂԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՖԻԵԱԹԼԱՐԸ

Պէնէր սաթըրը իչիւն
1 վէ 2 վէ 3 իւնճի սահիֆէ 5 ղշ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրու սարրաֆիյէյէ այիտ. 2 վէ 3ի ընճւ սահիֆէլէրէ 6 ղշ.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 4 »

Ջիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթը այրը բազարլըգ օլուր:

Մէվատտը նաֆիյա տայիր պէնտլէր մէճճանէն գապուլ օլունաճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայաճագ:

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

Խտարէխանէսի վէ մաթպաասը, Սէմամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինտէ նումէրօ 8 տէ տիր: —Ղազէթանըն ումուրու խտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քեաֆֆէյի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունմալը կիպի, քեաֆֆէյի մէքթուպլարը տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր:

ՍԱՆԹՕԱՆԷ 28 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՀԱԼԸ ՀԱԶԸՐ

Գաւարտըլէ պիւթիւն բօլիթիգա ալէմինին էնզարը տիգգաթը Գարատաղ մէսէլէսինէ միւնաթըֆ օլուպ, հէր քէս պու մէսէլէնին նէ սուրէթլէ հալլ օլունաճաղընա միւնթազըր օլմագտա, վէ Շգօտրա Թարաֆլարընտա վուգու պուլան հարաքեաթա պիր էհէմմիյէթ ֆէվգէլատէ իլէ պագըլմագտա տըր:

Պապը Ալի նիւմայիշի պահրինին վուգու պուլմամասընը բինա իէ, պու նիւմայիշի մէն իչիւն, Գարատաղ հուքումաթինը թէսվիյէ իտէճէկինի միւթէմատի վատ իթմէքտէ իսէ տէ, Արնավուտլարըն հալ ու հարէքէթլէրի, Լիսրօբալը Պապը Ալինին վատլէրինէ կիւվէնէմէմէյէ մէճպուր խըլըօր:

Պիւթիւն տէվլէթլէրին ֆիքրը Բակուզայա ճէմ օլունուպ, գօմանտանըն ինկլիզ ամիրալ Սէյմուրա իճալէսի տախի տէվլէթլէրին ճիւմլէսի Թարաֆընտան գապուլ իտիլմիշ օլտուղը հալտէ, Լվրօբաանըն պու նիւմայիշին իճրաասընտան սարֆը նազար իտմէսի քէք մէմուլ տէյիլ տիր:

Պունունլա պէրապէր միւխթէլիֆ տօնանմա միւհէյյէա օլտուղը հալտէ, պիր գաչ կիւն տահա Բակուզայա պէքլէյէպիլիր. Էկէր Պապը Ալի վատը իւզրէ, պու պիր գաչ կիւն զարֆընտա Գարատաղա վէրէճէկի եէրլէրի թէսլիմ իտէպիլիր իսէ, օ հալտէ թապիի նիւմայիշի պահրիյէ լուզում գալմայաճագ տըր:

Բակուզա զաթէն Արնավուտլուգ հալաւորխանինի մէնպայը հիւքիւմինտէ օլտուղընտան, ամիրալ Սէյմուր օրատան Գարատաղ հուքումաթի պէյնինտէ ճէրէյան իտէճէք ահվալ վէ վուգուաթըտան խապէրտար օլաճագ, վէ լիւզում կէօրիւնէճէ, հէման տօնանմայը սէվգ իտէճէք տիր: Պապը Ալի պու նիւմայիշի պահրիյի քէնտի հագգընտա քէք մուզիր ատտ իտէրէք, պունտան քէք ֆէնա իւթիրաճլար չըգարմագտա օլտուղընտան, Գարատաղա վէրէճէկի եէրլէրին թէսլիմինէ էլինտէն կէլիտիկի մէրթէպէտէ սայ իտմէքտէ իսէ տէ, մուվաֆֆագ օլուպ օլամայաճաղը հէնուզ մալիւմ տէյիլ տիր:

Վէլի Բիզա բաշը Արնավուտլուգ բուէսասընը ճէմ իտէրէք, հէր նէվ իխթարաթ վէ նէսայիհէ զանտըրմագա չալըշտըղտան սօնրա, նիհայէթ քէնտինի թէհտիտէյէ գօյաճագ սուրէթտէ թախվիֆ վէ թէհտիտէ տախի պաշլամըշ իսէ տէ, չիմտիյէ գատար քէնտիլէրինի պիր վէճհ իլէ գանտըրամամըշ, սօն թէտպիր օլարագ պիր գուվվէթ գուլլանմագ մաատէսի գալմըշ տըր:

Վէլի Բիզա բաշը ինթիմալ քի պու սօն թէտպիրի տախի թէճրիւպէ իտմէք իչիւն, Շգօտրատան չըգըպ Տուլչինյօյա կիթմիշ, վէ Տուլչինյօնըն թախլիյէ վէ թէսլիմինէ թէշէպպիւս իտմէք իսթէմիշ տիր:

Տիւն պու հարէքէթտէն տօլայը բաշըն միւշարիւէյհ իլէ Արնավուտլար պէյնինտէ պազը հալլէր վուգու պուլմուշ օլտուղունա տայիր մէհմուլիյէթի մուհթէմէլ օլմայաճագ պազը հավատիս չըգմըշ իսէ տէ, պունլարըն ասըլ օլմասը ֆիքր ու արզուսունտա ճէվզ:

Պիր թարաֆտան տա Պապը Ալինին սօն նօթասը իլէ Գարատաղա վէրէճէկինի պէեան իտտիկի մահալլէր Լվրօբա գապինէթօլարը թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ իսէ տէ, Գարատաղ հիւքիւմէթի բազը օլմամըշ տըր:

Պու նօթատա Ջէմ վատիսի Թարաֆլարընտա պու կիւն Գարատաղլըլարըն էլինտէ օլան եէրլէրին Գարատաղա, վէ Արնավուտլարըն էլինտէ օլանլարըն տախի Ճէպէլի գայմագ պէեան իտիլմիշ օլտուղունտան, Բօտկօրիցայը թիւլքիւֆ իտէճէքլէր օլան պազը Արնավուտլարըն էլինտէ գալըօ, հալպու քի Գարատաղ Բօտկօրիցայը մէրքէզ հուքումաթ իտմէք նիյէթինտէ պուլունտուղունտան, պու գասապայը թէքմիլ իտմէք իսթէյօր իմիշ:

Վագըա, Գարատաղըն Բօտկօրիցա կիպի տիքէր պիր գասապայը պուլունմամագլըգընտան, պու չէհրի մէրքէզ իթթիհազ իթմէկէ հագգը վար իսէ տէ, էկէր Պէրլին մուահէտէսի իճրա օլունուպ տա, Բօտկօրիցա իլէ Բ. ամալը ալըրչ օլա իտի, Բօտկօրիցանըն էրինէ պու հալտէ գալմասը թապիի օլտուղունտան, չիմտի մահզա Բօտկօրիցայը թէքմիլ իչիւն, էվլէր [illegible] հագգը եօգ տըր:

Մէնսուպ [illegible] Պապը Ալինին պու տէֆա թէքլիֆ գարար միւտէքի էհալիսի թէսլիմինէ Գարատաղըն ալաճաղը էհալինին իքի միլլէթի Գաթօլիք վէ պիր միլլէթի իսլամ օլաճաղընը պէեան իտիյօր: Հէր նէ գատար քի պու էհլի հուտուտըն խարիթատըր հէնուզ կէօրմէտիք, նէրէլէրինին վիրիլէճէկինի թէմամիլէ անլայամատըգ իսէ տէ, Ջէմ վատիսի Թարաֆընտա օլան Գաթօլիք տաղլարընտան Գարատաղըն էլինէ կէչմիշ եէրլէր հէման օլմատըղը կիպի, Տուլչինյօ ճիհէթի էհալիսինին տէ հէման քեաֆֆէսի իսլամ օլտուղունտան, Գարատաղա վիրիլէճէք էհալինին էքսէրիսի վէ հէման քեաֆֆէսի իսլամ օլաճագ տըր:

Շու գատար վար տըր քի օ եէրլէր վիրիլէպիլսէ տախի, էհալիսի վէ խուսուսիյլէ տաղլըլարըն Գավօսլըլար Գարատաղ հիւքիւմէթի ալթընտա բաղի օլմայըպ, Սըրպիսթանա վիրիլէն եէրլէրին էհալիսի կիպի, ճիւմլէսինին հիճրէթ իտէճէկինի չիւփհէ եօգ տըր:

* *

Ինկլիզլէր Աֆղանիսթանը թախլիյէ իտուպ, չէքիլմէճէք գարարը գաթի վէրմիշլէր իսէ տէ, քէնտիլէրինի պու չըգմազ սօգագ սօգան ինթիգամ արզուսունտան էրինէ վազ կէչմէմէքտէ տիրլէր:

Ժէնէրալ Բօպէրթսըն Գանտահարա վիսուլինտէ, Էյուպ Խան միւսալէհայը թէքլիֆ իտմիշ իքէն, Ժէնէրալ Բօպէրթս գապուլ իթմէմէքլէ պէրապէր մուհարէպէյէ իսթէմիշ, վէ Էյուպ Խան մագպուրը հիւքիւմէթի օլան Հէրաթա տօղրու գաչմաղա պաշլամըշ, ինկլիզ Ժէնէրալը տախի արգասընա տիւշիւպ, քէնտիսինի թաագիպ իթմէքտէ պուլունմուշ տըր:

Հինտտէն ալընան հավատիսէ կէօրէ, Ժէնէրալ Բօպէրթս Էյուպ Խանը թա Հէրաթա գատար թաագիպ իթմէյէ գարար վէրմիշ իմիշ:

Մալիւմ տիր քի, Հէրաթ Աֆղանիսթանըն ղարպի չիմալիսինտէ Բուսիա վէ Իրանըա հէմհուտուտ օլան պիր քէօշէսինտէ վագը օլուպ, Հինտ հուտուտունտան էն ուզագ պուլունտուղունտան, ինկլիզ սաքէրի Էյուպ Խանը օրայա գատար թաագիպ իթմէք իչիւն թէքրար Աֆղանիսթանը պաշտան պաշա միւրուր իթմէք մէճպուր օլաճագ տըր:

Անճագ պու սաքէր պէօյլէ ուզուն վէ մէշագգաթլը պիր եօլ թէհէֆթամ օղրամայա, եօրղուն վէ միւհիմմաթը լազըմէսինի թէտարիք վէ նագլ իթէպիլէճէ՞ք մի, վէ էն մուխալիֆ գապիլէլէր չօրասը քի, օրանըն ըսվար տիգգաթ գէնտի գուվվէթլէրինտէն պէօյլէ վէ սօնրա տահա աղըր պիր գուվվէթէ թէսադիւֆ իթմէյէճէ՞ք մի,

Խուսուսիյլէ քի, Քէապիլ վէ սաիր Թարաֆլարտա տախի Ապտիւր Բահմանըն ալէյհինտէ հարաքեաթ կէօրիւնմէկէ պաշլայուպ, Աֆղանիսթանըն ճիհէթի ճէնուպիյէսինտէ, վէ Խալիթա Պէլուճիսթանտա իխթիլալաթ պիլա ֆասըլա իպգա օլունմագտա, վէ պու իխթիլալաթ էրպապը ինկլիզլէրին ալէյհինտէ պուլունտուղունտան, Ժէնէրալ Բօպէրթսըն սաքէրի իլէ ալէյհ արասընտա գօ՞մ մինահաճագ մը տըր:

Էկէր Ժէնէրալ Բօպէրթս հագիգաթէն էօյլէ մէշագգաթլը վէ թէհլիքէլի պիր սէֆէրի կէօզէ ալըրսա, ինկլիզլէրին Աֆղանիսթանտա էնիտէն միւշքիլաթա վէ պէլքի մաղլուպիյէթէ ուղրամալարը [illegible] մը տըր:

ԿԻՒՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Տիւն սապահ քեաֆֆէի [illegible] Ալէքսանտրա սէֆարէթխանէսինտէ [illegible] Գարատաղ [illegible] միւզաքէրաթտա պուլունմուշլար տըր:

Խօճէր ալընտըղընա կէօրէ, սէֆիրլէր Տուլչինյօնուն հէման թէսլիմի միւմքին օլտուղու հալտէ մէսէլէնին քէք գըյմէտէ քէսպը սուհուլէթ իտէճէյինի Պապը Ալիյէ պիլտիրմէկէ գարար վէրմիշլէր, վէ պու գարարը տէրհալ Պապը Ալիյէ պիլտիրմիշլէր տիր:

Թէպլիղաթը մէզքիւրէ իւզէրինէ, նասըլ քի տիւնքի նիւսխէմիզտէ պէեան իթմիշիզ տիր, վիւքէլայի ֆիխամ իլէ սատարէթ վէ պաշ վէքեալէթ մագամլարը Մապէյնտէ թահթը րիյասէթի հազրէթի Շէհրիյարիտէ ինթիմա վէ մէճլիսի ֆէվգէլատէ ագտ իտէրէք, Շգօտրատա պուլունան Վէլի Բիզա բաշա իլէ մուխապէրէտէ պուլունմուշլար տըր:

—=—

Տէվայիրի տիբլօմաթիգիյէտէ սէօյլէնտիկինէ կէօրէ, պարօն Հայմէրլէ՝ բրէնս Պիզմարգ իլէ վուգու պուլան միւլագաթընտա, բրէնս Պիզմարգըն նազարը տիգգաթընը Բուսիատան Պուլկարիսթանա միւթէվալիէն ասքէր վէ սիլահ սէվգ օլունմասը իւզէրինէ տավէթ իթմիշ, վէ Ավուսթրիանըն Կալիցիատա վագը Բուսիա հուտուտունտա պիր օրտու ճէմինէ մէճպուր օլաճաղընը բրէնսը միւշարիւլէյհէ պիլտիրմիշ իմիշ:

—=—

Սօֆիատան խապըլաղընա կէօրէ, չէհրի մէզքիւրտէն Շարգի Բումէլի վէ Սէլանիկէ ճասուսլար կէօնտէրիլիպ, պունլար Պալգանա Օսմանլը ասքէրի սէվգ օլունտուղու հալտէ թէշէպպիւսաթը իխթիլալճույանէտէ պուլունաճագլար իմիշ:

—=—

Էվրօբա կազէթալարընա վէրիլէն խապէրլէրէ կէօրէ, Բուսիա սէֆիրի Մ. Նօվիգօֆ՝ Բուս միրալայը Քիւմէրաւըն գաթիլի պուլունան Վէլի Մէհմէտին իճրայի միւճազաթընը լաղվ թալէպ իթմէքտէ իմիշ:

—=—

Էվրօբատան ալընան հավատիսլէրէ կէօրէ, Տէրսաանէյէ սէֆիրլէրի Օսմանլը տօնանմասընըն ֆէվգէլատէ հազըրլըգտա պուլունմասը հագգընտա Պապը Ալիտէն իզահաթ թալէպ իթմիշլէր տիր:

—=—

(Խօճայի վէ Պօղազ նամ պէյլիք վափօրլարը Էրէկլիտէն քէօմիւր եիւքլէրէք Տէրսաանէյէ կէլմիշլէր տիր:

—=—

Պու կիւնքի Թէրճիւմանը Հաքիգաթ կազէթասը «Քիւրտիսթան հէյէթը իթթիհատիյէսի» սէրլէվհասը ալթընտա պիր պէնտ նէշր իտէրէք, պիր թագըմ լագըրտըլարտան սօնրա, հէյէթը մէզքիւրէնին մէվճուտ օլմատըղընը գաթիէն հիւքմ իթմիշ, վէ փագաթ հէյէթը մէզքիւրէնին իչպու ատէմի վուճուտը չիմտիլիք զէման իչիւն օլուպ, «զէմանը միւսթագպէլ իչիւն պու հիւքմի վիրէմէյէճէկինի» պէեան էյլէմէքտէ տիր: Տիմէք օլուր քի, մէզքիւր կազէթանըն էֆքեարընճա իլէրուտէ պէօյլէ պիր հէյէթին վիւճուտ պուլմասը իհթիմալտէն պայիտ տէյիլ տիր:

Թէրճիւմանը Հաքիգաթ պէնտը մէզքիւրըն տիկէր պիր ֆըգրասընտա տա կէօյա ֆարզիյաթա կիրիշէրէք տիյօր քի «Քիւրտիսթանտա պիր հէյէթը իթթիհատիյէ վիւճուտէ կէլիր իսէ, պունտան մագսատ Խրիսթիյանլար ալէյհինէ պիր հարէքէթ օլմագ. նասըլ քի Արնաւուտլուգտաքի հէյէթը իթթիհատիյէ տախի Խրիսթիյանլար ալէյհինէ պիր մագսատ էսէրի կէօսթէրմէմիշ տիր:» Հալպու քի Թէրճիւմանը Հաքիգաթ՝ Քիւրտ հէյէթը իթթիհատիյէսինի՝ Արնաւուտ հէյէթը իթթիհատիյէսիյլէ մուգայէսէ իթմէքտէ չօգ եանըլըր: Արնաւուտլար՝ քէնտի թօբրագլարընտան էճանիպէ եէր վէրիլմէմէսի իչիւն իթթիհատ իտուպ, պունտա ըսլամ վէ Խրիսթիյանլար ալէյհինտէ պուլունմայա հիչ պիր հաճէթ եօգ տըր, վէ իսլամ վէ Խրիսթիյանըն իթթիֆագ իթմէսի էլզէմ տիր. լաքին Քիւրտիսթանտա պիր հէյէթը իթթիհատիյէ թէշէքքիւլ օլունուր իսէ, մէյտանտա Քիւրտիսթանտան Թօբրագ իսթէյէն պիր էճնէպի պուլունմայըպ, անճագ Էրմէնիլէրին Էրմէնիսթանտա իսլահաթ իճրասը Թալէպ ու խոթթիրհամընտա պուլունտուգլարընտան, վէ պու իսլահաթըն վիճուտը իսէ Քիւրտլէրին իշինէ հիչ կէլմէյէճէկինտէն, պէօյլէ պիր իթթիհատըն վաթանտաշլարը պուլունան Խրիսթիյանլար ալէյհինտէ օլաճաղընտա չիւփհէ գալըր մը:

Իշթէ պու ֆարքլարընը էյիճէ տիւշիւնմէքսիզին Թէրճիւմանը Հաքիգաթ ըֆֆիգիմիզէ Թավսիյէ իտէրիզ:

—=—

Գարատաղ մէսէլէսի հագգընտա տէվլէթլէրին նօթասընա ճէվապէն Պապը Ալի ճանիպինտէն սօն տէֆա վէրիլէն նօթանըն սուրէթի տիւնքի վէ պու կիւնքի եէրլի կազէթալարտա կէօրիւլմէքտէ իսէ տէ, պիզ պու նօթանըն սուրէթի ասլիյէսինի պունտան 8 կիւն ագտէմ Էվրօբա կազէթալարընտան նագլէն 904 նումէրօլու նիւսխէմիզտէ տէրճ իթմիշ օլտուղումուզտան, օգույանլարըմըզըն մալիւմու օլմագ իւզրէ իխթարընա լիւզում կէօրմիւշիւզ տիր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Պաշ Մապէյնճի Համտի բաշա հազրէթլէրի կէչէն բազար կիւնիւ մէմուրիյէթինտէն աֆվ օլունուպ, սալը կիւնիւ ագշամ իւզթիւ էրինէ մէմուրիյէթինտէ իպգա օլունմուշ, վէ իւչ կիւն միւշիր Նուսրէթ բաշա հազրէթլէրի պաշ մապէյնճիլիք խըտմէթինի իյֆա իթմիշ տիր:

—Պէյօղլունտա վէրտի թէաթրօսունտա իճրայի լուպիաթ իթմէքտէ օլան Պէնի Ջուկ Ջուկ նամ Արապ ճանպազ թագըմը տիւն կիճէ Մապէյնտէ իճրայի սէնաաթ իթմիշ տիր:

—Բրէնս Հալիմ բաշա հազրէթլէրինին հարէմի վիճտան հանըմ վէ քերիմէսի Նազլը վէ Ջէօհրա հանըմլարա Շէֆագաթ նիշանընըն պիրինճի րիւթպէլէրինտէն պիրէր գըթասը իհսան պույրուլմուշ տըր:

—Րիւքիւպը զաթը Շահանէնէ մախսուս Սիւլթանիյէ վափօրունուն գափթանը Շիւքրի պէյ էֆէնտիյէ տէօրտիւնճիւ րիւթպէտէն պիր գըթա մէճիտիյէ նիշանը իհսան վէ իքինճի րիւքիւպը հազրէթը Բատիշահիյէ մախսուս Թէշրիֆիյէ նամ սէթիմպօթըն գափթանը սաղ գօլ աղասը Ապտի էֆէնտիյէ պին պաշըլըգ րիւթպէսի իհսան պույրուլմուշ տըր:

—Միւտտէթը նիզամիյէսի սաքէթ րիւթպէլէրի խիթամ պուլան գուրա նէֆէրաթընտան պիր խայլըը տիւնքի կիւն մէմլէքէթլէրինէ կէօնտէրիլմիշլէր տիր:

—Մէզմուրէ կէօրէ, Թիւթիւն կէօմրիւքիւ իսքէլէսինին թամիրի մուամէլէսինտէ 100 լիրա րիւշվէթ ալտըղը միւթէհէմ պուլունան գապուճալըգ մէմուրլարընտան, պունլարըն մէհզուլ վէ թէվգիֆլէրինէ սէպէպ օլանլարըն թէհրիպ իսթէմէտիքլէրի ճէզայի թէնփիհ օլունմագ իւզրէ քէօմիւրճիւլէր մէզմուրիյէթլէրինտէն մէմնուիյէթլէրինէ քարար վէրիլմիշ տիր:

—Իզմիրտէն Թարաֆըմըզա կէլէն կէօրէ, էսպագ Գըրգ Աղաճ վէ Պէրկամա գայմագամը Շիւքրի պէյին օղ ճիվարլարտա վագը Քիրիսէ քէօյ իթթիսալինտէ մունթազամ օլտուղու չիֆթլիկինէ կիտէր իքէն, Զէրէյէս վէ սաիր հայտուտլար Թարաֆընտան գաթլ օլունմուշ օլտուղու, Մագնիսա միւթէսարրըֆըյէթընտան չէքէն օլունան պիր թէլկրաֆտան անլաշըլմըշ տըր:

—Ջապթիյէ նազըրը սապըգ Հաֆըզ բաշա՝ պու կիւնքի Ճէրէիւէ Հաւաիւ-ըտէ պիր մէքթուպ նէշր իտէրէք, պունտա՝ ագտէմճէ Սիւղլիւ կազէթասընտա կէօրիւլէն վէ նամըսա իսնատ իտէն պազը մէզգիւր տօլայը մէզքիւր կազէթա ալէյհինտէ իգամէյի տավա իթմիշ իքէն տավասընըն չէնտ վագէթ տէ իւջէ պիր խալլէրտէն գալտըղընը վէ վէքիլը հէվալէ իւլքէ իւնի պէեան իթմիշ տիր:

—Իսքէնտէրիյէտէ պիր քիմսէ նէգէ գաթըլ իտէն վէ անսըզըն իսթիճվապ իթմէյէ վէ նիհայէթ պիր Միւրզանըն պուլունտուղու Ամէրիգա թէպաասընտան պուլունան Միրզանըն գաթլ իտիլմիշ օլտուղու մալիւմ տիր: Պու տէֆա Ամէրիգատան վիրուտ իտէն խապէրլէրէ կէօրէ գաթիլի մէրգումըն աֆվը իչիւն Միւթէմէքէսի Ամէրիգա րէիսի Մ. Հէյսէ իրսալ իլթիմասի խըտմէթնամէսի գապուլ օլունարագ, իտամ ճէզասընտան աֆվ օլունմուշ տըր:

—Կէչէն կիւն Ցախիլիյէ նէզարէթի ճէլիլէսի թահրիքէսինին մահալլէսինտէ մուխասսէս ագչէտէն էրմի պին ղուրուշլուգ պիր մէպլաղըն սըրգաթ օլունտուղու վէ պու մէպլաղը համալ գըրաաթէթինէ կիրմիշ պիր խըրսըզըն խազինէ վէզնէսինտէն ալըպ սավուշտուղու ծագլըմըշ իտի:

Թէրճիւմանը Հաքիգաթըն ալտըղը մալիւմաթա կէօրէ, քէյֆիյէթ պէօյլէ օլմայըպ, մէպլաղը մէզպուր սէհվէն Ամիրէ նէզարէթի կէօնտէրիլիպ ալըշ վէրիշ պուլունան աֆէրէ պիլա իւճրէթ վէ վէզնէ սէպէպին իւշ պին իթթիֆագ իթմէքտէ պուլունտուղու վէ թաթիւլինի էքսիզ թէսլիմ իչիւն թէվզիֆէ սէպէպիյէթ օլունմուշ տըր:

—Կէչէնլէրտէ Գալաթա կէօմրիւքիւնտէն պիր Թօբրագ սէրունինտէ պին մէճիտիյէ սըրգաթ իտիլմէզտէն չալըշ մէչհուլ պիր խըրսըզըն սավուշտուղու պիր քիմսէ մէրգումըն օլսունտան կէօնտէրիլիպ, պէյնէլմիլէլ էսնաֆ սէրմայէլէրինի մէշրութ պէյն պօրճլու օլունտուղու իխպար օլունմուշ տըր:

—Ջապթիյէ նազըրը սապըգ Հաֆըզ բաշանըն պիր իսնատ գըրըլ Ասքէրի տախի [illegible]

ԱԶԳԱՅԻՆ

Բաթրիգ Ամէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրի՝ Նամիզանըլը հասէպիյէ միւքէլլէֆ ֆիխամ հազարաթընա Պայրամ թէպրիքինէ կիտէ մէտիրինտէն, Բաթրիգի միւշարիւէյհ նամընա Պրէնկեան Աբրահամ էֆէնտի իչիւ վաքիֆէ թէպրիքաթլը իյֆա էյլէմիշ տիր:

—=—

Վանըլըլար Թարաֆընտան բաթրիգխանէյէ վէրիլէն մահզէրին սուրէթի Մէզաճիս միւտիրի Ջիվէր պէյ մարիֆէթիյլէ Պապը Ալի Թարաֆընտան Թալէպ օլունտուղունու վէ Բաթրիգ Ամէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինին նէզտինտէ պուլունտուղու Բաթրիգխանէ Թարաֆընտան ճէվապէն միրի միւշարիւէյհէ պիլտիրիլտիկինի կէչէնտէ խապէր վէրմիշ իտիք: Ալըտըղըմըզ մալիւմաթա կէօրէ Բաթրիգի միւշարիւէյհ հազրէթլէրի վիլայէթտան չիմտիյէ գատար կէլէն պիլ-իւմէ մահզէրլէրին մէալ ի Պապը Ալիյէ Թէպլիղ իտիլմիշ օլմագլա, չիմտի մէզքիւր վան մահզէրինին սուրէթինի թալէպ մահզա Բաթրիգխանէյէ ալէյհինտէ պիր էմնիյէթսիզլիք էսէրի օլտուղունտան, ճէվապէն Պապը Ալիյէ պէեան իթմիշ տիր:

—=—

Պրուսա Առաջնորդը Գէր. Դէւոնդ եպիսկոպոս Շիշմանեանըն Սէմաթիյա պուլունտուղը մալիւմ տիր: Մումաիլէյհ առաջնորդ գըյարէթ իչիւն պու կիւն Արմաշա կիտաճագ, օրատա պիր գաչ կիւն իգամէթ իթթիքտէն սօնրա, էրինէ Սէմաթիյա ավտէթ իտէրէք, պատէհու մահալը մէմուրիյէթինէ ազիմէթ իտէճէք տիր:

—=—

Ատանատան ալտըղըմըզ խապէրլէրէ կէօրէ, Ակիզլու գարիյէսինտէն ինէճ Լըտէր օղլու Մէհմէտ պիր գաչ րէֆիգիյլէ պէրապէր կէճէլէյին Օճագլը քէօյինտէն Այան օղլու նամ քիմսէնին վարտէ նամ քերիմէսինի գաբըլ պիր պուչուգ սաաթ էօթէտէ Ջայը Ակիզլի գարիյէսինէ աշըրմըշ վէ էլէ կէչիրիլէմէմիշ տիր: Պունունլա իւզէրինէ փայըտախտ Ատանա Առաջ. Ցը. ղապահըրնա պա թէլէկրաֆ քէյֆիյէթ խապէր վէրիլմիշ իսէ տէ, նէթիճէսի նէ օլտուղու հէնուզ անլաշըլամամըշ տըր:

—Գէր. Հինքեարպէքէնտեան Ց. Յովհաննէս Հայր Սէմաթիյա միւթէվէճճիհէն նումա իրթէսի կիւնիւ իզմիրտէն հարէքէթ իյլէմիշ վէ էվվէլքի կիւն պուրայա վասըլ օլմուշ տըր:

—Մարզուան վանքընըն վանահայրը վանքըն հայըր ազչէսիյլէ էրինէ վանք նամընա պագը էմլաք միւպայաա վէ վարիտաթընը մէքթէպէ հասր իթմէկէ տայիր Բաթրիգխանէյէ կէչէնտէ պիր թէքլիֆ արզ իթմիշ օլմագլա, Բաթրիգ Ամէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրի իչպու թէքլիֆին գապուլինէ մումաիլէյհ վանահայրը պիր թահրիրաթ մախսուս իրսալ իթմիշ տիր:

—Իշիտիլտիկինէ կէօրէ Բաթրիգխանէտէն Թէքրար Պապը Ալիյէ Թէրճիւմանը Հաքիգաթըն գաղէթէսը այէյհինէ չէքայէթնամէ իրսալ օլունմուշ տըր:

ՐՈՒՍԻԱՆԸՆ ԲՕԼԻԹԻԳԱՍԸ

Եվրօբատա էն սաղլամ, էն մէթին, էն սապիթ պիր բօլիթիգա արանըլըրսա, օ տա Ռուսիանըն բօլիթիգասը տըր :

Ռուսիանըն բօլիթիգասը՝ նէ Ինկիլթէրրանըն բօլիթիգասը կիպի գապինէթօնըն թէպտիլիյլէ վէ եա բարլամէնթօտա պիր իքի նութգ իրատ օլունմասըա թէպէտտիւլ իտէր, նէ Ալէմանիա բօլիթիգասը կիպի եկինէ պնի մագսատէ վասըլ օլմագ իչին, հէր կիւն պաշգա պիր սուրէթ ալըր, նէ Աւստրիա բօլիթիգասը կիպի պիր պաշգա տէվլէթին բօլիթիգասընա թապի օլուր, նէ Ֆրանսա բօլիթիգասը կիպի հըսսիյաթա վէ ֆայտասըզ կէօսթէրիշլէրէ ույար :

Ռուսիանըն բօլիթիգասը տայիմա պիր տիր, հիչ պիր վագըթ տէյիշմէզ, վագըթ ու զէմանէ կէօրէ հարէքէթ իտէր, լաքին տայիմա պիր տիր. պազը հիչ եսէրի կէօրիւլմէզ, լաքին տայիմա մէվճուտ տըր. աչըգ մէյտան պուլունտուղու՝ աչըգտան աչըղա վէ գօյարագ եւրիւր, մէյտան պուլունմատըղը վագըթ եավաշ եավաշ վէ կիւրիւլթիւսիւզ եւրիւր, լաքին աթտըղը ատըմ սաղ ամ տըր, հիչ պիր վագըթ չիւրիւք թախթաեա պասմազ. մէճպուրիյէթ կէօրիւրսէ՝ պիր ատըմ կէրիյէ չէքիլիր, լաքին հիչ պիր վագըթ եօլունու տէյիշտիրմէեուպ, ֆըրսաթ պուլուպ տա պիր գաչ ատըմ պիրտէն աթմագ իւզըրէ տայիմա հազըր տուրուր :

Ռուսիանըն հէման պիր ասըրտան պէրու թութտուղու պիր եօլ վար տըր, օ եօլու տահա պաշգա չըգարամամըշ տըր. լաքին հիչ պիր վագըթ մէյէուս օլուպ տա պու եօլ պաշգա չըգմամըշ տըր, հիչ պիր վագըթ օ եօլտան եւրիւմէի չէվիրմէմիշ տիր. պիր տէվէ եւրիւյիւշիյլէ մութթասըլ եւրիւյօր :

Պու միւտտէթ զարֆընտա սաիր տէվլէթլէր բէք չօգ թէպէտտիւլաթա մազհար օլուպ, եւրիւտլէրճէ բօլիթիգալար տէյիշտիրմիշ օլտուգլարընտան պաշգա, պազըլարը քէնտիլէրի տախի տէյիշմիշլէր տիր :

Ռուսիա իսէ նէ քէնտիսի տէյիշմիշ, նէ բօլիթիգասընը տէյիշտիրմիշ տիր. ումում Եվրօբա ալէյհինէ գալգըշմըշ, մաղլուպ օլմուշ, եինէ բօլիթիգասընը տէյիշտիրմէմիշ. պէօյլէ տէվլէթլէրէ իթթիֆագ իթմիշ, ղալիպ կէլմիշ, եօլունու չաշըրմամըշ տըր :

Ռուսիանըն մագսատը բէք պէօյիւք տիր, վէ օ մագսատին ագսամը բէք չօգ տըր. սէպաթ սաեսինտէ եօլուն հէման եարըսընը ալմըշ, վէ մագսատլէրինին պիր չօղունա նայիլ օլմուշ տըր. լաքին գալանլարընտան տա սարֆը նազար իթմէք նիյէթինտէ կէօրիւնմէեուպ, տէվամ վէ սէպաթլա թութտուղու եօլու պաշգա չըգարմազա չալըշըեօր :

Ռուսիա Եվրօբա իլէ Ասիա արասընտա վագը պիր տէվլէթ տիր, հէմ Շըմալ տէվլէթի տիր, հէմ Շարգ տէվլէթի. պիր թարաֆտան Եվրօբա տէվլէթլէրիյլէ միւնասէպաթը օլուպ, Եվրօբա տէվլէթլէրինին էն պէօյիւքլէրինտէն տիր. պիր թարաֆտան Շարգ իլէ հէմհուտուտ տըր, պիր թարաֆտան տա Ասիաի վասաթի վէ Չինէ գատար միւմթէտ տիր :

Ռուսիանըն գաստ վէ նիյէթի պիր ճիհէթէ տօղրու տէյիլ տիր, պու տէվլէթ իքի թարաֆտան քէնտէր պիր գամա տըր. հէմ Եվրօբատա, հէմ Ասիատա, հէմ Շըմալտա հէմ Շարգտա, հէմ Պալթըգ տէնիզինտէ, հէմ Գարա վէ Աք տէնիզլէրտէ, հէմ Պալգան վէ Գաֆգաս տաղլարընտա, հէմ Ասիաի վասաթի վէ չարգիտէ պիր մագսատը վար տըր :

Ռուսիա նէ Եվրօբա իչին Ասիատան, նէ Ասիա իչին Եվրօբատան վազ կէչմէք իսթէմէզօր, կէրէք Եվրօբա վէ կէրէք Ասիաեա պէօյիւք պիր տէվլէթ օլմազա չալըշըյօր :

Եվրօբատա գուվվէթլի վէ սահիպի նուֆուզ պիր տէվլէթ օլմազ, վէ Ասիայը էլէ կէթիրմէք իսթէյօր. Շըմալ իլէ Ճէնուպի պիր եէրէ կէթիրիպ, իքիսինի պիր տէվլէթ թէչքիլ իթմէկէ սէվգ իթմէք արզուսընտա տըր :

Ռուսիա՝ Եվրօբատա պիր պէօյիւք սէրայ եարըգ, քէմալը վագար վէ ազամէթլէ գուրուլմազ, վէ Ասիատա պիր վասի չիֆթլիք եարըգ հասըլաթըյլա էյի կէչինմէք իսթէր :

Ալէմանիանըն օլտուղու կիպի, Ռուսիանըն տա պիր պէօյիւք ֆիքրի վար տըր. անճագ Ալէմանիանըն պէօյիւք ֆիքրի պիր Պիզմարգըն զիհնինէ միւնհասըր օլտուղու հալտէ, Ռուսիանըն պէօյիւք ֆիքրի հէր պիր Ռուսըն զիհնինտէ պուլունուր :

Պիր Պէթրօ վէ եա Նիգօլանըն վէֆաթը, պիր Մէնչիգօֆ վէ եա Կօրչագօֆըն իչտէն չըգմասը՝ Ռուսիանըն ֆիքրինէ ասլա սէքթէ կէթիրմէտիկի հալտէ, պիր Պիզմարգըն օրթատան գալգմասը՝ Ալէմանիանըն ֆիքրինի բէք չօգ բէլինէտար իտէպիլիր զաննընտայըզ :

Իչթէ պունուն իչին տիր քի, բըէնս Պիզմարգ թութտուղու բօլիթիգայը քէնտի հայաթընտա պաշա չըգարմազա չալըշմագտա, վէ պէօյիւք պիր թէլաշ վէ աճէլէ կէօսթէրմէքտէ օլտուղու հալտէ, Ռուսիա պիր ասըրտան ... մագսատինէ վարմազա տախի բազը օլտուղընտան, սաղա սօլա պագմագսըզըն, վէ ասլա թէլաշ կէօսթէրմէքսիզին, եավաշ եավաշ եօլունա տէվամ իթմէքտէ տիր :

Ռուսիանըն ֆիքրը վէ մագսատը չաթալ տըր. Եվրօբատա պիր Պանսլավիզմ, վէ Ասիատա պիր ճիհանկիրլիք ֆիքր վէ մագսատինէ խըտմէթ իտիյօր, կէրէք Եվրօբանըն վէ կէրէք Ասիանըն ահվալը պու իքի մագսատէ պիր կիւն մուվաֆֆագ օլապիլէճէկինի կէօսթէրիյօր :

Հազիգաթէն Պալթըգ տէնիզինտէն Թըրէսանէ քէօրֆէզինէ գատար պիր խաթթ չէքիլիրսէ, Եվրօբա իքի պէօյիւք բարչայա թագսիմ օլունաճագ օլսա, Շարգտա գալան բարչա, եանի Եվրօբանըն նըսֆը չարգիսի հէման քեամիլէն Սլավ ագվամընըն մէսքէնի տըր :

Պու գըթաի ազիմէտէ Թագրիպէն սէքսէն միլեօն Սլավլարըն իչինտէ անճագ օն օն պէշ միլեօն Մաճար, Ռումէն, Թիւրք, Ռում վէ Արնավուտ վար տըր :

Պու ագալլիյէթ պու գըթատա պիր Սլավ իթթիհատընըն հուսուլինէ հիչ պիր վագըթ մանի օլամազ :

Անճագ Եվրօբանըն գալան նըսֆը ղարպիսի տախի պաշլըճա իքի ճինսիյէթէ միւնգասէմ օլուպ, չըմալտէ Ալէման, վէ ճէնուպտա Լաթին գավմլարը պուլունարագ, պունլարտան Ալէմանլար հէման քեամիլէն միւթթահիտ օլտուգլարը կիպի, Լաթինլէր տախի իթթիֆագ իտէպիլէճէկլէրինտէն, պու գուվվէթլէր պու գատար վասի պիր Սլավ իթթիհատընտան գօրգմագ, հուսուլինէ մանի օլաճագլար տըր :

Պիր տէ Եվրօբանըն ահվալը թապիիյէսի պու իթթիհատը Սլավա նէ գատար միւսայիտ իսէ, ահվալը սիյասիյէսի տէ թագսիմաթը հազըրլէսի օ գատար մանի օլուպ, Սլավլար պիր թարաֆտան ումում Եվրօբա տէվլէթլէրինին նազարը ալթընտա պուլունան տէվլէթը Օսմանիյէնին, վէ պիր թարաֆտան տա իքի Ալէման տէվլէթլէրինին էլինտէ պուլունուգլարընտան, Ռուսիանըն պունլարը այըրըպ Սլավ իթթիհատը տախիլինէ կէթիրմէսի բէք գօլայ տէյիլ տիր :

Վագըթ ու հալ Ռուսիանըն մէմալիքի Օսմանիյէտէքի Սլավլարա իլ ուզագ մասընտա միւսաատէ իթմէքլէ, պունտան պիր չարէք ասըր մուգատտէմ Պալգան չէպիհճէզիրէսինտէ Սլավլարըն գուվվէթ պուլմամասը իչին օ գատար ֆէտաքեարլըգլարը կէօզէ ալմըշ օլան ղարպ տէվլէթլէրի պու տէֆա մանի օլմագ չէօյլէ տուրսուն, խուսուսիյլէ Ինկիլթէրրա պիր տէրէճէյէ գատար միւսաաիտ կէօրիւնմէքտէ տիր :

Անճագ Պալգան Սլավլարընտան սօնրա, սըրա Գարփաթ տաղլարը իլէ Աւստրիա Սլավլարընա կէլիր, Պանսլավիզմ սէլինին չարգտան վէ ճէնուպտան ղարպ վէ չըմալա տօղրու ագաճագը անլաշըլմազըլա, իթթիհատը Սլավա գարշը չիմտիյէ գատար Ղարպ տէվլէթլէրինին իթմիշ օլտուգլարը ղայրէթին պիր գաչ միսլինի Ալէման տէվլէթլէրի պաշլամըշլար տըր :

Հազիգաթէն Պանսլավիզմտէն էն եվվէլ վէ էն զիյատէ գօրգուտտուղու միլլէթ Ալէմանլար օլուպ, պու իթթիհատը Սլավըն հուսուլի Աւստրիա տէվլէթինի միւպիթին մահվ իտէճէկինտէն պաշգա, Ալէմանիա տէվլէթինի տախի լայըգ միւթէզալզիլ իտէճէք վէ Ալամանլարը հէր վագըթ պիր պէօյիւք խէվֆ ու տէհչէթտէ պուլունտուրաճագ տըր :

Պունուն իչին իքի Ալէման իմբէրաթօրլարը՝ պէյնլէրինտէ բէք սըգը պիր իթթիֆագ իտիւպ, Սլավ իթթիհատընա մանի օլմայա վէ Պալգան Սլավլարընը տախի Ռուսիանըն նուֆուզու ալթընտան չըգարմազա ... գայրէթլէրի ալթընա ալմայա գարար վէրմիշլէր տիր :

Ալէման իմբէրաթօրլարը Պանսլավիզմին հուսուլինէ մանի օլմագ իչին ֆէտաքեարլըգ իթմէկէ մէճպուր օլմայըպ, պիլաքիս իսթիֆատէ իտէճէքլէր տիր :

Պունլար պէօյլէ միւչթէրէք պիր մագսատէ իտէճէքլէրի իսթիֆատէտէ յի պէյնլէրինտէ բայլաչըգ իսթիմալ իչին զահմէթ չէքմէյէճէքլէր իսէ տէ, էքսէրիյա պէօյլէ բայլաչմալարտա թարաֆէյնին պիրի զիյատէ վէ պիրի ազ գազանըր : Անճագ պունլարտան հանկըսը ազանաճագ տըր :

Ալէմանեանըն գօրգուսու պիր գուվվէթլի հէյէթէ գօճու պուլունմագ գօրգուսունտան իպարէթ օլտուղու հալտէ, Աւստրիանըն գօրգուսու պիլաքիս պիր մահվ օլմագ թէհլիքէսինտէն իպարէթ տիր :

Ալէմանիա օ թէհլիքէտէն գուրթուլմագ իչին Սլավլարը իքիյէ պէօլմէքլէ պէրապէր, Ալէմանլարըն ճիւմլէսինի պիր եէրէ ճէմ իտէճէք վէ քէնտիսի Պանժէրմանիզմ սիլահընը էլէ ալարագ հալտէ, Աւստրիայը Ալէմանլըգտան պիւսպիւթիւն չըգարըպ, պիր Սլավ տէվլէթի հալինէ գօյարագ, պիր պարութ ֆըչըսը իւզէրինտէ պուլունտուրաճագ տըր :

Աւստրիանըն պու կիւն Սլավլարա գարշը պիր Ալէման վէ պիր Մաճար գուվվէթի վար տըր : Օ վագըթ իսէ Սլավ գուվվէթինէ գարշը հիչ պիր իսթինատկեահը պուլունմայաճագ տըր :

Աւստրիա օ հալտէ Սլավ գուվվէթի իլէ Սլավլարըն մէնաֆիինէ գարշը տուրմաեա չալըշըր պիր տէվլէթ օլաճագ տըր :

Էլհասըլ Ալէման իմբէրաթօրլարընըն պու մագսատի տէ Ռուսիանըն ֆիքրը ու նիյէթինէ գարշը բէք միւէսսիր սիբէր օլամազ :

Պունուն իչին Ռուսիա էսքի միւթթէֆիգլէրինին պու նիյէթ վէ թէշէպպիւսլէրինէ պիր գայտսըզլըգ նազարը իլէ պագմագտա օլուպ, ասլա թէլաշ իթմէմէքտէ տիր :

Պունունլա պէրապէր Ռուսիա՝ Աւստրիանըն ֆիթնէհաթըրնա եօլ ու աչըգ տա պըրագմըյըպ, հէմչէ նուֆուզունուն Պալգանլարա տօղրու ուզանմասընա մանի օլմազըլա պէրապէր, քէնտի նուֆուզունու պու գըթատա կիւթթիքչէ տահա զիյատէ եւրիւթմէքտէ տիր :

Պիր կիւն Պալգան չէպիհճէզիրէսինտէ Ռուսիա իլէ Աւստրիա արասընտա պիր մուհարէպէ վուգուը տախի իհթիմալին խարիճինտէ տէյիլ տիր : Հէր նէ գատար քի Ալէմանիանըն Աւստրիայա մուավէնէթ իտէճէկի մէյհուզ օլտուղու կիպի, Ղարպ տէվլէթլէրինին տախի Գըրըմ մուհարէպէսինին մազլումա օլմասընը գայտըրըգ նազարը իլէ պագմալարը իհթիմալին խարիճինտէ տէյիլ իսէ տէ, օ հալտէ պու մուհարէպէնին պիր տէվլէթլէր մուհարէպէսի հալինտէն չըգըպ, պիր ճինսիյէթ մուհարէպէսի հալինէ կիրմէսի, վէ եալընըզ Պալգան չէպիհճէզիրէսի Սլավլարընըն տէյիլ, պէքի Սլավ օլան Աւստրիա թէպաասընըն տախի Ռուսիա իլէ պիրլէշիպ Ալէմանլարա գարշը տուրմալարը վէ պու վէճհ իլէ էօնիւ ալընմագ իսթէնիլէն Սլավ իթթիհատընըն պաղթէթէն հասըլ օլմասը տախի իհթիմալինտէն բէք պայիտ տէյիլ տիր :

Էլհասըլ հէր նէ սուրէթլէ օլուր իսէ, բըէնս Պիզմարգըն Սլավլարըն ալէյհինէ գուրտուղու թէրթիպլէր մուվագգաթ օլուպ, Սլավլարըն զիհնինտէն Պանսլավիզմ ֆիքրի չըգարըլամայաճագընտան, պու թէրթիպ տէ Ռուսիա իչին պաիսի մէյուսիյէթ օլամազ :

Ռուսիա՝ Ալէման իմբէրաթօրլարընըն իթթիֆագընտան մէմնուն օլմամագլա պէրապէր, եինէ բէք պէօյիւք պիր թէլէննի վէ գայտըրըլմազ թութմուշ օլտուղու եօլա տէվամ իտիւպ, ասլա թէլաշ կէօսթէրմէմէքտէ, վէ մէյտանը խալի պուլտուղճա պիրէր ատըմ իլէրիյէ ատմագտա տըր :

Ռուսիանըն Ասիատաքի բօլիթիգասընըն նէ գատար սաղլամ օլտուղունա պիր միսալ արանըլըր իսէ, պու տէվլէթին Աֆղանիսթանտա օլան թէշէպպիւսաթը իլէ Ինկիլթէրրանըն եինէ Աֆղանիսթանտաքի հարէքէթը մուգայէսէ օլունմալը տըր :

Ինկիլթէրրա կէօյա պիր նամուս գազանմագ իչին մէնաֆիինի ղայպ իտիւպ պու գատար գան վէ ագչէ սարֆ իթմէքլէ, օրալար խալգընըն նէֆրէթինի գազանտըղը հալտէ, Ռուսիա պիլաքիս բօլիթիգա վէ էնթրիգա իլէ իչ կէօրէրէք, վէ եալընըզ հիյլէ հաճէթտէ սիլահա միւրաճաաթ իտէրէք հէմ մէնաֆիինի թէէմին, հէմ էհալիյի թամամիլ իլէ կիւթթիքչէ իւէրլէմէքտէ տիր :

Էլհասըլ Ռուսիանըն իքի թարաֆտան տախի բօլիթիգասը սէսսիզ, կիւրիւլթիւսիւզ, վէ սիւքիւթի վէ սաղլամ տըր :

ԵՎՐՕԲԱՅԻ ՕՍՄԱՆԻ ԳՕՄԻՍԻՕՆԸ

Սօն Վիէննա բօսթասըյլա վիւրուտ իտէն կազէթալարտա, Պէրլին ահտնամէսինին իճրա իտէն տուվէլը սիթթէսինին Եվրօբա գօմիսիօնընտա պուլունան մուրախխասլարը թարաֆընտան տէվլէթը մէթպուալէրինէ իրսալ օլունան միւչթէրէք նօթանըն սուրէթի միւնտէրիճ օլմագլա, պէրվէճհի աթի թէրճէմէ վէ նազլ օլունմուշ տըր :

Զիյրտէ իմզա իտէնլէր՝ Թանզիմ իթտիքլէրի նիզամնամէի էսասիյի լէֆֆէն սիզէ թագտիմ իթմէքլէ միւֆթէխիր տիրլէր : Պապը Ալի՝ Պէրլին ահտնամէսի ահքեամընա թէվֆիգան, միւչարիւլէյհիմէ (զիյրտէ իմզա իտէնլէրէ) խուսուսի գօմիսիօնլար մարիֆէթիյլէ թանզիմ օլունմուշ գանուննամէի էսասի լայիհալարը արզ ու թագտիմ իտէճէք էյտէ, պիզզաթ քէնտի թարաֆընտան թանզիմ օլունմուշ պիր լայիհայը միւչարիւլէյհիմին ինզարը թէտգիգինէ արզ իթմիչ տիր . Լաքին Օսմանլը մուրախխասլարը՝ Եվրօբա գօմիսիօնընըն միւզաքէրաթընը թէսհիլ մագսատիյլէ պու թարիգին իթթիխազ օլունտուղունը պէյան իթմիչ օլմագլա, զիյրտէ իմզա իտէնլէր՝ արզ օլունան մէզքիւր նիզամնամէյի նազարը տիգգաթա ալմըչ վէ թաատիլինէ միւսաարէաթ էյլէմիչլէր տիր. Միւչարիւլէյհիմ՝ իչպու լայիհատա թաատիլաթ իճրա իթմիչ վէ հիւքիւմէթը Օսմանիյէնին նէ իգթիտար վէ նէ տախի իթթիհատընա տօգունմագսըզըն Եվրօբաի Օսմանիտէ իտարէի տահա վասի պիր ատէմը մէրքէզիյէթ ուսուլի թէէսիս վէ իթթիխազ իթմէկէ մախսուս պէնտլէր զամմ իթմիշլէր տիր :

Նիզամնամէի ճէտիտ եվվէլա պիլա ֆարգ ու իմթիյազ Թիւրքիանըն պիլճիւմլէ էհալիսինին հուգուգիյէթը չախսիյէսի իլէ հուրրիյէթը վիճտանիյէ թէէմին իտէր : Զիյրտէ իմզա իտէնլէր՝ իչպու պէնտը էսասիյի տէրճ իտէրէք, սուլհ ու սալահըն պագասընը վէ մէմալիքտէ բէք ֆէնա սուրէթտէ բախնէտար օլան էմնիյէթը չախսիյէյի նազարը տիգգաթա ալմըշլար տըր : Վալիյէ վէ վալիյէ մէրպութ օլան մէմուրինին միւտտէթը մէմուրիյէթլէրինէ տահա զիյատէ պիր միւսաատ վէրիլմիչ տիր : Քէզալիք միւթէչարըֆլարըն մէվգի վէ վազիֆէլէրի տախի բայան օլունմուշ տըր : Վալի իլէ միւթէչարըֆըն այրը այրը տունտէն օլմալարընա տաիր օլան հիւքիւմ գանունէ էհիմմիյէթսիզլիքտէն իլէրի կէլմէյիպ, պիլ աքս զիյրտէ իմզա իտէնլէրին էֆքեարը հուրրիյէթ վէ միւսավէմէթինտէն նէշ'էթ իթմէքտէ տիր : Մէճալիսը ումումիյէ վէ պունլարըն միւքէլլէֆ օլտուգլարը վէզաիֆ՝ վիլայէթա պիր իտարէի ճէտիտ վէրէճէքլէր տիր :

Զիյրտէ իմզա իտէնլէր՝ Օսմանլը լայիհասընտա թէքլիֆ օլունան թաքսիմ գօմիսիօնու գայտըյլ իթմէմիչլէր տիր : Մալիյէ ֆասլը՝ սուրէթը մախսուսէտէ նազարը տիգգաթա հէտէֆ օլմուշ տըր : Վիլայէթը Թաղզիյէ ... հայալաթընըն Հիւքիւմէթ (Էթա) թարաֆընտան ախզ ու գապուլ օլունմասընը էօնիւ ալընմագ լազըմ իտի . պունապէրին մէնափիի վարիտաթ իքի գըսմա թագսիմ օլունուպ, Հիւքիւմէթէ խասպէթ իտէն գըսմ տահա զիյատէ տիր. պունա մուգապիլ Հիւքիւմէթ՝ վիլայէթ իտարէսինին ուսուլէթը մունթազամէտէ ճէրէյանընը թէէմին իտէր, վէ պունտան մաատա վիլայաթըն թարիգը մէտէնիյէթէ իլէրլէյէպիլմէսի իչին վիլայաթէ քիֆայէթ իտէճէկ վարիտաթ թէրք իտէր . Թէէմինաթը մէզքիւրէ՝ վիլայաթ իչին պիր թագըմ գըյմէթլի հուրրիյէթլէրի հավի տիր :

Թիւրքիատա նահիյէ (քօմիւն) ուսուլիյլէ պէօյիւք պիր րօլ օյնամագտա տըր. Նահիյէ՝ ճօղրաֆիա վէ ատլիյէ վէ իտարէ նօգթայի նազարընճա, վիլայէթէ էսաս մագամընտա պուլունուեօր : Էքսէրիյէթ հուգուգունա րիայէթտէն մաատա խալիյէն խալլի տէ վիւսաթ վէ ճէսամէթ վէրիլմիչ տիր . զիյրտէ իմզա իտէնլէր պունա պիր էմրը միւսալէմէթքեարանէ նազարը իլէ պագարլար :

Գարիյէլէրտէ մէզքիւր նիզամնամէ՝ իլմթիյազ մէճլիսլէրինին պիլճիւմլէ նիզամնամէնը թաատիլ իթմիչ, վէ մէճալիսը մէզքիւրէյի մէճալիսը ումումիյէյէ վէ իտարէի ալիյէյէ եագլաշտըրմագ իչին թէտապիրը լազըմէյի իթթիխազ իթմիչ տիր : Գախտէի ինթիխապ գապուլ օլունարագ, թէֆրիգութը միւթէգատտէսի օլմայան պիր ուսուլը ինթիխապ պուլմագ լազըմ կէլմիչ տիր :

Մէհաքիմին թանզիմ ու թէնսիգի իչին միւզաքէրաթը միւթէատտիտէ ճէրէյան իթմիչ տիր :

Սուլհ հիւքիւմէթինին նիզամաթը ճէտիտէսի՝ ուսուլը մուհաքէմէյի սատէլէշտիրէճէք, վէ չիմտիյէ գատար բէք չօգ վուգու պուլմուշ օլան թասալլութը ազալտաճագ տըր : Պունունլա պէրապէր պու թէնսիգաթըն միւհիմ լայըգընտա ճէրէյանը իչին թէճրիպէ պուլունմասը լազըմ կէլմիչ տիր :

Թիւրքիա կիպի պիր մէմլէքէթտէ՝ հէր գէսըն էմնիյէթը չախսիյէսինի թէէմին իտէճէք վէ ... նաիլ օլաճագ պիր իտարէնին թէէսիսինտէն զիյատէ էլզէմ պիր չէյ, եօգ տըր : Ժանտարմա վէ բօլիս հէյէթլէրինին իհտասը իլէ ինթիյաճը մէզքիւր թէսվիյէ օլունմուշ տըր :

Ահքեամը ճէտիտէնին թաթպիգի խուսուսընտա զիյրտէ իմզա իտէնլէր գանի օլմուշլար տըր քի, պու Նիզամնամէ Արնավուտլուղուն պազը գըթալարընտա թաթպիգ վէ իճրա օլունամազ : Եվրօբաի Օսմանինին գալան գըսմը խուսուսունտա միւչարիւլէյհիմ չու ֆիքրտէ տիրլէր քի, եալընըզ Սէլանիկ վէ պիլատը սէլասէի իչըւն գանուննամէի էսասինին իտարէյէ միւթէալլիգ օլան ահքեամը թաթպիգ ու իճրա օլունամազ : Լաքին չունու տա զանն իտէրլէր քի, պայթաղըն էհալիսի՝ գանունը ճէտիտին վիլայէթ էհալիսինէ վէրտիյի պազը հուգուգու էսասիյէյէ հիսսէմէնտ օլապիլիրլէր . Իչպու Նիզամնամէի ճէտիտ՝ Պէրլին ահտնամէսի վէ Աւստրիա-Մաճարիսթան իլէ Պապը Ալի պէյնինտէ ագտ օլունան մուգավէլէնամէ ահքեամընճա վէ Օսմանլը իլէ Պօսնա հուտուտու իւզէրինտէ էմնիյէթը ումումիյէ իչին Աւստրիա իլէ Պապը Ալի մէյանընտա միւնագըտ օլան սուրէթը թէսվիյէ թէվֆիգան Աւստրիա-Մաճարիստան տէվլէթինին հայիզ օլտուղու հուգուգու սիյասիյէ վէ սաքէրիյէյէ թօգունմագսըզըն Եէնի Պազարտա տախի իճրա օլունապիլիր : Քէզալիք իչպու Նիզամնամէի ճէտիտ Կիրիտ ... Սէֆիրտէ տախի թաթպիգ օլունապիլիր :

Պու նիզամնամէնին թաթպիգ օլունաճագը էյալաթ՝ վիլայէթլէրէ վէ միւսթագիլ միւթէսարրըֆըլըգլարա թագսիմ օլունաճագ տըր : Պապը Ալի էյալաթը մէզքիւրէյի խարրէնին իհտայաթընա կէօրէ, էսասը գավիյէ իւզէրինէ թագսիմ իտէճէք տիր : Նիզամնամէի ճէտիտ միւթէսավիրէֆիլարը պէօյիւք պիր մէմնունիյէթ թահթընտա պուլունտուրմագտա տըր : Թիւրքիատա էյի գանունլար ազ էքսէք օլմամըշ տըր, լաքին գավանինը մէզքիւրէ ալէլ ատէ քիֆայէթ տէրէճէտէ թաթպիգ օլունմամըշ տըր : Խուլասայի քէլամ, զիյրտէ իմզա իտէնլէր պու էսէրլէրինի տէվլէթլէրին հիմայէսինէ հէվալէ վէ թավսիյէ իտէրլէր :

(Իմզա)

ՖՐԱՆՉԷՍՔՕ ԳՕԺԷԷ
ՕՊԱՐԷ, ՖԻՑՄՕՐԻՍ,
ՎԷՐՆՕՆԻ, ՀԻԹՐՕՎՕ

ՄԷՔԹԷՍԱԹԻՊ

ՎԱՆ

Շէհրը մէզքիւրտէն խուսուսի օլարագ ալտըղըմըզ աթիտէքի մէքթուպ իւզէրինէ Վանօրէից Խոըհուրդըն նազարը տիգգաթընը տավէթ իտէրիզ :

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՎԱՆՔԵՐԸ

1880 յուլիս 30/11 օգոստ.

Նկատելով որ այս միջոցներ բաւական ջերմութեամբ Ազգային վանորէից վրայ ուշադրութիւն դարձած է և թէ զանոնք կրթական ընկերութեանց յանձնելու բանակցութիւններ կը լինին Ազգային իշխանութեան հետ, ես կարեւոր համարեցի վասպուրական վանքերու վրայ համառօտ տեղեկութիւն մը տալ ընթերցող

հասարակութեան և մանաւանդ որոց որ աւելի հարկաւոր է յուսալ թէ այսու փոքր ի շատէ գաղափար կ՚առնուն թէ Վասպուրականի մէջ ինչ վիճակ ունին վանքերը և թէ ինչ աւելի օգտակար ծառայութիւն կրնան մատուցանել ազգին ։

Վասպուրականի մէջ, ամէն ոք գիտէ որ շատ վանքեր կան այժմ և աւելի շատ եղած են ի հնումն։ Իւրաքանչիւր վանքը ունի իւր սեպհական եկամուտ ուղղակի և անուղղակի․ առաջին տեսակին կը պատկանին անշարժ կալուածներ և մշակելի հողերու արդիւնքը, երկրորդ կարգին այն է անուղղակի հասոյթին մէջ է պտուղ (1) խաղաղական (2) ընծայական (3) և ուխտաւորացնուիրատուութեանց արդիւնքը ։ Ամենիւր վանքը այնչափ արդիւնք ունի որ առանց նեղութեան կրնայ իւրաքանչիւրն մէջ մէկ դպրոց բանալ․ կան վանքեր որ գիւղօրէից մեծ վարժարանաց ժախք կրնան հոգալ․ Վանքերու հողերն ամենէն պատուական և ընտիր են քան շրջակայ բոլոր հողերը, Գիւղի մը մէջ ամենապատուական այգի մը կամ պարտէզ մը կամ արտ մը որ աչքի կը զարնէ, այն վանքի մը կը վերաբերի ։ Ենթադրական հաշուով կասեն թէ Վասպուրականի բոլոր վանքերուն սեպհական եղած հողերը Յացելոց 0/0 ին 12 են, որոց վրայ եթէ աւելնան յափշտակուած հողերն ալ աւելի թիւ կը կազմեն հարիւրին առաջ․ կրնայ այդ ենթադրութիւն սխալ լինիլ, բայց այս ստոյգ է որ մշակելի հողերու ամենէն ընտիրներն են որ վանքերու կը վերաբերին և իւրաքանչիւրն այնչափ ունի որ ուրիշ երեք իրեն նման վանքերու ալ կրնայ բաւել ։ Իւրաքանչիւր վանքը ոչ թէ կրնայ իւր մէջ միայն մի վարժարան ունենալ, այլ իւր թեմի բոլոր գիւղերուն մէջ մի մի վարժարան այսինքն նախակրթարան ։ Բայց դժբաղդաբար այժմ 100 ին մէկն անգամ հազիւ միայն մի վարժարան ունի իւր ծոցը ։ Կան վանքեր որոց հողերէն շատերը երկար ժամանակ անմշակ մնալով մասնաւորաց, գլխաւորապէս ոչ—Հայոց ձեռքն անցած են, զորս իրենց վրայ դարձուցած են կամ դարձունելու վրայ են ։ Սակաւ չեն այնպիսի հողերը որք թէև վանքի մ՚էին, բայց վանահայրն կամ ժամանակի գործակալն (որ աշխարհական ալ եղածներ շատ տեսնուած են) իւր վրայ դարձուցած լինելով, տարիներ անցնելէ յետոյ, իւրացուցեր մնացեր է ։ Կը գտնուին վանքեր ալ որոց հողերէն մէկ մասը վանահայրն գրաւ դրած, ապա ծախած է ։ Իսկ վանքերու վերաբերեալ այն հողերը զորս մասնաւոր անձինք իրենց հաշուոյն կը մշակեն առ ի չգոյէ հարցնող փնտռողի՝ այնչափ են որ 3/4 են բոլոր վանական հողերու առաջ ։ Թուով խիստ շատ են անձինք որք տարին 200—300 ղրշ․ վարձք մը վճարելով արտօնութիւն առած են ձեռնհաս մարմինէն մշակել իրենց օգտին վանքերու ընդարձակ հողերը ։ Աղթամարայ վանքին իրաւասութեան տակ գտնուած բոլոր վանքերն այդպէս են, միայն այս տարբերութեամբ որ ներկայ կաթուղիկոս վարձքերն թանկ կը սակարկէ ։ Իսկ անոնք որ վարձով տրուած չեն, յանձնուած են միայն մի անձի որ վանահայր կըսուի և դա ազատ է վարել ինչպէս որ արժան տեսնէ ։ Այս տեսակին մէջ են Առաջնորդարանի իրաւասութեան տակ գտնուած բոլոր վանքերը ։ Իւրաքանչիւր վանքը իւր ունեցած հողերուն 1/4 ը իսկ չկրնար մշակել, հետեւապէս արդիւնքն անդոյ կը մնայ ։ Բայց ի՞նչպէս ժամանէ այնչափ հող մշակել մի վանք երբ միայն մէկ վանահայր և կամ մէկ վարձակալ ունի ։ Միաբանութիւն ունեցող վանքեր միայն հետեւեալքն են 1․ Աղթամար 2․ Վարագ 3․ Լիմ Անապատ, 4․ Կտուց Անապատ․ իսկ մնացեալ բոլոր վանքերն ալ կամ միայն մէկ վանահայր կամ մէկ վարձակալ ունին և կամ ոչ զոք չունին, զոր օրինակ Կարմրաւորայ վանքը, Անգղայ վանքը, Լեռնակերտայ վանքը, Խեթայ վանքը և․և․ Բոլորովին անտէր են ։ Հողերնին կը գործածեն քովի գիւղացիքը ։

Վանքերէն շատերն անյայտ քանակով բայց շատ առատ հարստութիւն ունին ոսկի և արծաթի նիւթերով և գոհարեղէններով ։ Բայց ոչ նոյա քանակն յայտնի է, ոչ արձանագրութիւն կայ մի տեղ։ Գրեթէ բաց ի վերոյիշեալ 4 վանքերէն որք իւրաքանչիւրն իրենց ներքև ուրիշ վանքեր ալ կրնան ունենալ և ունին, ուրիշ մի վանք չկայ որ իւր գոյից, կալուածոց և ընչից յատուկ տոմար ունենայ, այլ ամենայն ինչ անհաշիւ է, հետեւապէս միշտ վտանգի ենթակայ է ։ Միայն մի համառօտ արձանագրութիւն եթէ լինի բոլոր վանօրէից ստացուածոց, յայնժամ պիտի տեսնուի թէ ինչ կարողութիւն ունիմք մեր մէջ, որ այսօրուան օր անօգուտ կը մնայ և գուցէ մի օր աւար երթայ, ինչպէս շատ անգամ գնացած է ։ Կը թողում ասել այն ձեռագիրներ և հնուց մնացած բրդեններ՝ որոց արժէքը շատ մեծ է թանգարաններ զետեղուելու համար։ Համառօտ ասել, եթէ Վասպուրականի բոլոր վանքերու ոսկեղէն և արծաթեղէն նիւթեր, գոհարեղէններ և բեհեզեայ ոսկեհուռն հանդերձանք որք կը մաշին հետզհետէ փոշւոյ մէջ և նամէտ տեղեր, իրարու վրայ գումարուին, մեծ դրամագլուխ մը կը կազմեն։ Զայս կը խօսին այն անձինք որոց պատեհութիւն եղած է տեսնել ժամարարի թագեր հազար ոսկի արժողութեամբ, շուրջառներ հարիւրական ոսկինոց ևն․ ևն։ Պաշկալանի Ս․ Բարթուղիմէոս վանքի կողոպուտն՝ զոր 1877ին կատարեցին Քիւրտերը 10 հազար ոսկւոյ գումարին կը մերձենար կըսեն․ եթէ չափազանց լինի այս գումարը, գէթ 5 հազար ոսկիէն պակաս չլինելուն կրնանք հաւատալ․ բայց դժբաղդութիւն այն տեղ է որ հարստութիւն մը այն ատեն երեւան կելնէ՝ երբ կը կողոպտուի։ Այսպէս ամէն վանք որոյ այսօր ոչ ինչ ունենալն ծանօթ չէ, աւաղաութեան մը շնորհիւ որ ստեպ պատահող դէպք մըն է, միայն կը յայտնէ թէ ինչ ունէր ։ Մինչև ե՞րբ չգիտնանք թէ ի՞նչ ունինք, մինչև ե՞րբ մեր ունեցածներէն օգուտ քաղել չգիտնամք ։

Բայց որպէս զի ընթերցողներն թուանշաններով համոզուին, և լոկ վերացական հաշիւներ չլսեն, այս տեղ կը դնեմք մի քանի վանքերու անունները իւրաքանչիւրին տարեկան եկամուտն իւր քով նշանակելով։ Կը քաղեմք հետեւեալ թիւերը այն ցուցակէն զոր 1879ին տեղւոյս Առաջնորդարանին ներկայացուց Յառաջդիմասէր Միութիւնը՝ ժողովրդական ժողովի մը մէջ ճշդելէ յետոյ նոյն թիւերը։ Առաջնորդարանին ներկայացնելու նպատակն էր խնդրել որ նշանակեալ վանքերու անմշակ հողերը աճուրդով վարձակալութեան տըրուին անհատաց ։ Բայց նոյն ատեն Ազգ․ Վարչութիւնը չընդունեց նոյն առաջարկութիւնը, չըգիտեմք էր ։

Վանք անուն		տարեկան եկամուտ
		Ղրուշ
Սքանչելագործի	վանք	30,000
Նարեկայ	»	40,000
Գինաբեր	»	5,000
Մեծոփայ	»	30,000
Արծուաբեր	»	5,000
Ս․ Ցուսկան Որդւոյ	»	15,000
Հոգւոց	»	15,000
Ս․ Թումայի	»	10,000
Կապուտկողայ	»	10,000
Ս․ Բարթուղիմէոսի	»	50,000
Ս․ Գրիգորի	»	5,000
Կարմրուորի	»	8,000
Ս․ Խաչի	»	3,000
		226,000

Աչս ինչպէս կը տեսնուի մեծ գումար մը կը գոյանայ միայն 13 վանքերէ, որք Վասպուրականի ամենամեծ վանքերն չեն, այլ համեմատաբար միւսներուն հազիւ կը հաւասարին․ հետեւապէս երբ 13 վանք ալ սոցա վրայ դնեմք, կունենամք 452,000 ղր․ տարեկան եկամուտ․ իսկ թէ երկու անգամ 13 ական վանք ալ այս հաշւոյն մէջ առնումք, կը գոյանայ այն ատեն 904,000 ղր․ միայն 52 վանքէ։ Բայց Վասպուրականի 52էն աւելի վանքեր ունի և դեռ 52ի մէջ չեն Աղթամար, Վարագ և երկու Անապատներն, որոց իւրաքանչիւրին եկամուտը 2000ական ոսկիէն աւելի կրնայ լինիլ, եթէ բոլոր արտադրող միջոցներն ի կիր արկուին, բայց այդ տեսնուած չէ դեռ ։

Յառաջդիմասէր Միութիւնը վերոյիշեալ ցուցակը ենթադրութեամբ շինած չէ, հաստատ գիտեմ, զի ես Ատենադպիր էի նորա Գործ․ Ժողովին, այլ նոյն իսկ այնպիսի մարդոց վկայութեամբ, որք պատրաստ էին վարձակալել ըստ նոյն ցուցակի ։

Այսչափն բաւական համարելով խօսիլ Վասպուրականի վանքերուն վրայ, ընթերցողաց կը թողումք պէտք եղած դիտողութիւնը ։

Մարկոս Նաճանեան

(1) Պտուղ կըսուի այն տուրքը զոր կը հատուցանէ վանքի մը թեմական ժողովուրդ տան գլուխ իւրաքանչիւր տարին որոշեալ չափով արմտիք իւղ, պանիր, բուրդ, ոչխար և ամէն ունեցածէն մաս մը ։

(2) Վանքի թեմին մէջ ով որ մեռնի, նոյն վանքն կառնուին նորա հանդերձները, և ըստ կարողութեան եզ, գոմէշ, ձի, ոչխար, արմտիք և ուրիշ ստացուածք ։ Այս տուրքը Խաղաղական կըսուի ։

(3) Ամէն վանքի թեմական ժողովրդեան իւրաքանչիւր տունը սպարտաւոր է տարին մի անգամ իւր բոլոր անդամներով մի քանի օր ծառայել վանքին երկրագործական աշխատութեանց․ այս ծառայութիւնն ալ Ընծայական կըսուի, յորմէ փախչողք կը բանադրուին երբեմն ։

ՄԻՒԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Հօռա նամ Աթինա կազէթասը՝ Արնաւուտ ճէմիյէթը իթթիհատիէսի ազալարը թարաֆընտան յուլիս 15տէ իմզալանան մուգավէլէնամէնին սուրէթինի նէշր իթմիշ օլմաղլա, խիւլասասը շունտան իպարէթ տիր ․ Պէրլին գօնֆէրանսը Արնաւուտլուղուն բուհու օլան Եանեա, Արտա, Բրէվէզա, Մարկէրիթ, Բարկա վէ իստամիթիա սանճագլարընը Եունանիստանա թէրք իթմէսէ գարար վէրմիշ օլտուղունտան, 18տէն 70 եաշընա գատար օլուպ մէզհէպ ֆարգը օլմագսըզըն վէ էլի սիլահ թաշըյապիլիր պիլճիւմլէ Արնաւուտլար՝ վաթանը մուգատտէսլէրինի մուհաֆազա իթմէք իչիւն, պազէն՝ թապի պուլունտուգլարը Պապը Ալի իլէ, վէ պազէն տախի Պապը Ալինին գօնֆէրանս գարարլարընը գապուլ իթմէսէ մէճպուր օլտուղու թագտիրտէ, եալընըզճա տիւշման ալէյհինտէ մուհարէպէ իտէճէքլէր տիր ։ Պէհէր գազանըն պիր գօմիսիօնը մախսուսու պուլունուպ, պու գօմիսիօն միլլի օրտույու թանզիմ իտէճէք, վէ պու օրտու էհալինին էմվալընտա տօգանմայաճագ տըր ․ աքսի թագտիրինտէ միւթէճասըրլար չէտիտէն թէճզիյէ օլունաճագլար տըր։

(27 Եօլ․)

—=—

Մօնիթէօր կազէթասընըն միւտիրի մէսուլու Մ․ Հանրի Ժարաֆընտան Գօնսթանթինօբըլ Մէսաժէր կազէթասընըն միւտիրի մէսուլը Մ․ Ուէթէյքըր ալէյհինտէ նամուս տավասընա գալգըշըլտըղընը կէչէն կիւն եազմըշ իտիգ ։

Էվվէլքի կիւն Ինկիլիզ գօնսօլոսխանէսինտէ պու տավանըն պիրինճի մուհաքէմէսի իճրա օլունմուշ տըր ։

—=—

Զաթը հազրէթը Շէհրիյարինին Թէրզիսի Մ․ Յօվհաննէս Լընայա իւչիւնճիւ րիւթպէ Մէճիտի նիշանը իհսան պույրուլմուշ տըր ։

—=—

Թէքիրտաղ գուրպինտէ Հայրէպօլու գազասընտա քեաին Հաճիպէյ գարիյէսինտէ պիր հայվան խաստալըղը զուհուր իտէրէք, պունտա տիւչար օլան հայվանլար 24 սաաթ իչինտէ թէլէֆ օլմագտա իմիշլէր ։

—=—

Կէչէն հաֆթա Ֆիլիպէտէ գուրասը եէնի չըգմըշ օլան իքի Պուլկար ասքէրի նէֆսլէրինէ սուի գաստ իթմիշլէր տիր ։

—=—

Սիսամ պէյի ալէյհինտէ շիքայէթէ կէլմիշ օլան հէյէթը մէպուսանին թալէպի Պապը Ալի թարաֆընտան նազարը տըգգաթա ալընարագ, պիր գօմիսիօնա հէվալէ օլունմուշ տըր ։

—=—

Ցինքի Սիփօլեան պէյանընա կէօրէ, ասքէրին սիլահլանտըրըլմասը իչիւն բազար իրթէսի կիւնիւնտէն պէրու հարպիյէ նազըրը թարաֆընտան էմիրլէր վէրիլմիշ վէ բայթախթտա տախի թէտարիքաթը ասքէրիյէյի ազիմէ իճրա օլունմագտա պուլունմուշ տըր ։

—=—

Կիւմիւլճինէ սանճազընտա Մաօնիա գազասը սէքէնէսինտէն իքի Բում թիւճճարը Գըրգ օղլու նամ հայտուտ պէօլիւյիւ թարաֆընտան տաղա աշըրըլըպ, իքի պին լիրա թալէպ օլունմուշ օլտուղու պունտան ագտէմ կազէթալարա եազըլմըշ իտի ։ Պու տէֆա իչտիլտիյինէ կէօրէ, մէրգում թիւճճարլարտան պիրի 600 վէ տիկէրի 90 լիրա թէէտիյէ իտէրէք գուրթուլմուշլար տըր ։

—=—

Գըլէթ Լըտը պանգասընըն Տէրսաատէթ չիւպէսինի Մ․ Լըմօէն իլէ պէրապէր իտարէ իթմէքտէ օլան Մ․ Լէօն Լըհէրիսէյ տիւնքի կիւն Բարիզէ ազիմէթ իտուպ, մէզքիւր պանգանըն Նիւ-Եօրգտա պուլունան չիւպէսինէ վէքիլ թային օլունմուշ օլմաղլա, անգարիպ շէհրը մէզքիւրէ ազիմէթ իտէճէք, վէ պուրատա եալընըզ Մ․ Լըմօէն պանգայի մէզքիւր չիւպէսինի իտարէ իտէճէք տիր ։

—=—

Մանաստըրտան Անաթօլիա Աուէր նամ Բում կազէթասընա եազըլտըղընա կէօրէ, վօտէնա շէհրինտէ պին պաշը Հասան աղանըն օղլու Ջէքէրիա էֆէնտի ոն պէշ եաշընտա Անաստասիա նամընտա պիր Բում գըզընը զապթ իթմիշ վէ իսլամիյէթի գապուլ իթմէյէ ճէպր իթմիշ տիր ։ Գըզըն վալիտէսի վալիյէ պիր արզուհալ թագտիմ իթմիշ օլմաղլա, վօտէնա հիւքիւմէթի մէրգում Ջէքէրիա էֆէնտի իլէ գըզը Մանաստըրա իրսալ իթմիշ, վէ գըզ շէհրը մէզքիւրէ մուվասալէթ իտինճէ, իմամըն էվինտէ ալը գօնուլուպ անասընա կէօսթէրիլմէմիշ տիր ։

Սամսունտան եինէ մէզքիւր կազէթայա եազըլտըղընա կէօրէ, Ջէրքէզլէր շէհրը մէզքիւր հէվալիսինտէ Բում մէթրօբօլիտինինին տիագօսունու սօյմուշ վէ պիր թագըմ էհալիի փուգարանըն սըղըրլարընը զապթ իթմիշլէր տիր ։

—=—

Օգոստոս 25 թարիխլի Նաբօլիտէն եազըլտըղընա կէօրէ, եէվմի մէզքիւրտէ շէհրը մէզքիւրուն միւթէհատտիտ տէնիզ համամլարընտա հէման քիմսէ պուլունմամըշ տըր ․ չիւնքի լիման Նազըրը թարաֆընտան պիր իլան նէշր օլունմուշ քի, օ կիւնլէրտէ 24 սաաթ ուզունլուգտա պիր տէնիզ ճանավարը Նաբօլի լիմանընա կիրտիյի կէօրիւլմիշ, վէ մուախխէրէն պու ճանավար լիմանըն պիր չօգ թարաֆլարընտա սույուն իւ-

ՕՆ ԱԼԹԸՆՃԸ ԼՈՒԻ
ՎԷ
ՖՐԱՆՍԱՆԸՆ ԻՒԹԻԼԱԼԸ
(ՐԷՎՕԼԻՒՍԻՕՆ)

ՄԻՒԷԼԼԻՖԻ

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐ ՏԻՒՄԱ

ՍԷՔԻԶԻՆՃԻ ՖԱՍԼ

(910 Նումերօտան մապաատ)

Լաքին հէր նէ գատար չարուք կէլտի, վէ վիզիթասը տա մէմուլըն զայըը իտի իսէ տէ, պազըլըքի Օն ալթընճը Լուի Մ․ տը Վարժէնտէն տէրսինի ալմըշ, վէ հէր նօզթա ուզէրինտէ ճէվապ վէրմէկէ հազըր պուլունմուշ իտի ։

Լաքին Օն ալթընճը Լուինին, քէնտի գայնը պուլունան Իքինճի Ժօզէֆ իլէ նէ միւզաքէրաթտէ պուլունտուղու իսէ, պու միւզաքէրաթ ասլա ֆաշ օլունմամըշ ։ Զանն օլունտուղունա կէօրէ, Ֆրանսա գրալը՝ Ինկիլթէրրա իլէ իտէճէկի մուհարէպէ էսնասընտա միւշարէկէթ իքինճի Ժօզէֆին տօսթլուղունա էհէմմիյէթ վէրմէքտէ օլտուղունու օնա ֆարգ իթտիրտի, վէ պու էհէմմիյէթ՝ Ժօզէֆըն քիւչաքլընտան վէ Փօլօնիատա պիր արշիտիւքին իգամէսինտէն իպարէթ իտի ։ Արշիտիւք տախի Հօլանտա գալէլէրինի վուրուպ անճագ Օսթէնտ իլէ տիկէր պազը գալէլէրի միւսթէսնա թութաճագ տըր ։

Լաքին իմբէրաթօրըն կէօզիւ եինէ պաշգա չէյտէ իտի․ մաթմազէլ Դավիէրա օլուպ, զիրա պունունն հիւքիւմտարը Եօլ մէք իւզրէ իտի ։

Հագիգաթըը հալտէ իմբէրաթօրըն Ֆրանսայա վուգու պուլան սէյահաթը՝ քէնտի էսքի հասէտինի ույանտըրըրարագ, քէնտի մէմալիքինի թէշքիլ իտէն միլէլը միւխթէլիֆէ իլէ Ֆրանսանըն պիր ճինս գավմտան միւթէշէքքիլ օլտուղունու խաթըրընա պըրագմըշ, վէ պու հալլէրտէն տօլայը Ֆրանսա իլէ քէնտի մէմալիքինի ֆէրտինտէ եէքտիկէրլէյէ մուգայէսէ իթմիշ իմիշ տիր ։

Հագիգաթըը հալտէ ճէնուպ թարաֆընտա տիւնեանըն էն կիւզէլ գրալլըգլարտան պիրի պուլունան Սրանեայը, վէ Ավստրիանըն էն կիւզէլ էեալէթլէրտէն պիրի օլուպ թարաֆըմըզտան զապթ իտիլմիշ օլան Բուսիլեօն էեալէթինի կէօրիւնճէ, Թէէսսիւֆտէն մաատա նա՞սըլ գալպինտէ հիտտէթ ու խուսումէթ հըսս իթմէզ։ Վիէննատան Բարիզէ կէլտիկինտէ Եօլունուն ուզէրինտէ Հօլանտայը, իքի Պուրկօնյը էեալէթինի, Ալզասը, Լօրէնի կէօ՞րմէմիշ մի իտի․ պունլարըն քաֆֆէսի Ավստրիա իմբէրաթօրլուղունտան թէֆրիգ օլունուպ Ֆրանսայա իլհագ օլունմուշլար իտի ։ Շիմտի պու էեալէթլէր Ֆրանսաեա թէքմիլ պիրլէշէրէք, Ֆրանսայը եէքվիճուտ կէօ՞րմէմէքտէ մի իտի, վէ պիւթիւն էեալէթըն Բարիզէ իթթիհատ իտէրէք հէման քաֆֆէսի Բարիզէ հէմրէյ օլմաղլա պաշլատըգլարընը միւշահէտէ իթմէմէքտէ մի իտի ։

Պունապէրին էհալի Բուսիա Զաըը Պէթրօյը խիթիֆաթ վէ իհթիրամը գապուլ իթմիշ իքէն, իքինճի Ժօզէֆ պիւյիւգ հագարէթ վէ համիյէ խուսումէթ իպրազ իթմիշ տիր ։

Իքինճի Ժօզէֆ պիր Ավստրիալը իտի, վէ ալթը սէնէ կէչէր կէչմէզ օ տիլպէր տօֆի (Եանի Մարի Անթօանէթ) իսթիհզա իչին Ավսթրիալը գըզը լագապընը թագմըշ օլունճագ, օ գատըն քի, Մ․ տը Փրիսագըն պէյանընա կէօրէ, պէլքի թարիխէսինէ տուխուլ իթմիշ կիւն, էթրաֆընտա իքի եիւզ պին աչըգը վար իտի ։

Իմբէրաթօր Իքինճի Ժօզէֆ՝ կէօզէտիւսի մագամընտա Ֆրանսայա տուխուլ իթտիւյի լաքին տապլարընտա վէ խուսումէթլէ հըսս իթմէքտէ օլտուղունու եօզէտը պէրէք տիշարը չըգտը։

Պու սըրատա Դավիէրա հիւքմիւտարը վէ փաթ իթմէյի իսթէ փօ— պէլէտիքի վագթ պու միւշարէլէյհ իմբէրաթօր՝ Ֆրանսայը Ինկիլթէրա իլէ մէշղուլ պիրէրէք, Դավիէրա մէմալիքինէ թաարրուզ իթմէյէ գարար վէրտի, զիրա քէնտի խանէտանը մէմալիքի մէզքիւրէյէ չօգտան պէրու կէօզ տիքմիշ իտի ։

Ֆիլհագիգա՝ Դավիէրա իմբէրաթօրըն մանթըգընա իգթիզա իտէճէք իտի ։ Դավիէրա վասէթլիլէ Իքինճի Ժօզէֆ քէնտի ճէնուպի վէ ղարպի միւսթէմլէքէթլէրի մուխասպէրէի միւֆիտէտէ պուլունապիլիր իտի ։ Մէմալիքի մէզքիւրէ՝ Ավստրիա իմբէրաթօրլըղընա իլհագ օլունունճա, Թունա նէհրի՝ մէնպադընտան մէնսապընա գատար թէքմիլ Ավստրիա մէմալիքինտէն միւրուր իտէճէք իտի․ պունտան մաատա պու խուսուս պիրինճի պիր ատըմ իտի ։ Էկէր պու պիրինճի ատըմը ալմասընա միւսաատէ օլունսա իտի, իքինճիսինէ թէշէպպիւս իտէր իտի, վէ պու իքինճի տէ քէնտի պօլիթիգասընա վէ իգթիտարընա պիրինճիտէն ազ միւֆիտ օլմազ իտի ։ Պիր կիւն վիւրթէմպէրկ տուգալըղընը եուտար, վէ բէն նէհրինէ գատար եէթիշէրէք, մուհարէպէ վուգուընտա, էյինի քէնտի աթալարընըն միւսթաթմէլէքէ օլան Ալզաս վէ Լօրէն էեալէթլէրինին ուզէրինէ գօր իտի ։

Լաքին պու թասավվուր հէր նէ գատար Ավստրիա իմբէրաթօրլըղընա միւֆիտ իտի իսէ տէ, չօգլարընըն ինֆիալընը մուճիպ օլաճաղը վէ չօգլարընըն մէնաֆիինէ սօգունաճաղը ճիհէթլէ, Եվրօպա գարասընտա պուլունան տիկէր տէվլէթլէր պու թասավվուրուն սուս բուս պաշա չըգմասընա միւսաատէ իթմէզլէր իտի ։ Քէնտի տիւշմէնը գատիմի օլան Իքինճի Ֆրէտէրիգ ույանըգ տուրուպ կէօզէթմէքտէ իտի․ միւշարիլէյհ գրալ՝ իմբէրաթօր Ժօզէֆին թասավվուրաթը հարիսանէսինի Եվրօպայա զամմազլատը, Իքինճի Ժօզէֆի Դավիէրայա սահիպ կէօսթէրտի, վէ պիր թարաֆտան Թիւրէնին վէ տիկէր թարաֆտան Ֆրանսանըն ուզէրինէ եիւքլէնէճէկինի խապէր վէրտի․ պու խապէրին ուզէրինէ պիլճիւմլէ տէվլէթլէր թէլաշա տիւշտիւլէր ։

Բուսիա՝ Ավստրիա իմբէրաթօրլուղունըն թէզայիւտի գուվվէթինի նազարը էնտիշէ իլէ կէօրմէքտէ իտի․ նէ չարէ քի, Բուսիա եիւքսէք սէօյլէմէք գուտրէթինէ մալիք տէյիլ իտի․ մալիյէսի՝ գաթիյէնըն տէպտէպէսինտէն վէ Օսմանլըլար ալէյհինտէ աչըլան մուհարէպէտէն տօլայը պօզուլմուշ իտի․ մուհարէպէի մէզքիւրէ իսէ Ավստրիանըն թէշվիգաթը աչըլմըշ օլուպ, պունուն սէպէպի տէ շու իտի քի, Ավստրիա՝ Բուսիանըն Դավիէրա իշլէրինէ մէտախէլէ օլմամասընը իսթէր իտի ։

(Տէվամ)

զիւնէ տէ չըգմըշ տըր, պինաէն ալէյհ տէննըզտէ եայգանմագ եախօտ եիւզմէք բէք մուխաթարալը օլաճաղընտան, էն ճէսուր տէնիզ էրպապը պիլէ աուէթլէրինէ տէ վամ իտէմէմիշլէր տիր, «վէ պէօյլէճէ, տէ յօր պիր մուխպիր, պու աքսի ճանավար պիզի պու սըճագ հավալարտա պիրիճիք թէսլիւմիյետէն մահրում պըրագմըշ տըր»:

—

Եվվէլքի կիւն Մէքթէպը Թէտրիսիյէի Խայրիյէ չակիրտանընտան 12 նէֆէրի մէքթէպէ մախսուս էլպիսէլէրինի լապիս օլտուգլարը հալտէ Պաշ վէքիլ վէ Մէարիֆ Նազըրը վէ Շէհր էմինի բաշալար հազարաթի հուզուրլարընա թագտիմ օլունարագ, Պայրամ իհսանը ըհսանի իճրա իթթիրմիշլէր տիր:

Մէքթէպը մէզքուր Շէհր էմինի Մազհար բաշա հազրէթլէրինին թահթը հըմայէսինտէ օլտուղու ճիհէթլէ, բաշաի միւշարիլէյհ չակիրտանա չէքէր բարասը օլարագ 2 լիրա, վէ էլպիսէ բարասը օլարագ 50 սիմ մէճիտիյէ իհսան իթմիշ տիր:

—

Մէէզունէն ցէրսաատէթէ կէլմիշ օլան իգմիր իթալիա գօնսօլոսու մահալլը մէմուրիյէթինէ ավտէթ իթմիշ տիր:

—

Խէ...լէնտիւլէ կազէթասը միւշիր, վէզիր, րիւթպէլի րիւթպէսիզ հէր քիմ օլուր իսէ օլսուն թէզքէրէսիզ տէրգէնտ վէ իսկէլէլէրտէն կէչիրիլմէմէսի վէ թէզքէրէսիզլէրին թէվգիֆ օլունմասը միւլքիէթըն գարարը գաթիսինտէն օլտուղունու իլան իտէյօր:

—

Օտէսատա էթ, սիւտ, վէ թէրէ եաղը վէ սաիրէ պէհալա չըգմըշ օլուպ, պունուն սէպէպի՝ ըթթամպօլա պու կիւնլէրտէ 2500 գատար սըղըր կէօնտէրիլմէսի օլուպ, պունտան մաատա պիր խայլի տէ ինէք վէ 2000 գատար տա սաիր հայվանաթ Օտէսատան պուրայա իրսալ օլունաճագմըշ:

—

Կէչէն ճումաա էրթէսի կիւնիւ իքի Աճէմ թագսիմտէ կէզէր իքէն, տէօրթ էշխաս պունլարա եանաշըպ նասըլսա էլմա ցաղընա կէօթիւրմէկէ գանարըրլար, վէ օրատա պիրինին սաաթըյը վէ տիկէրինին օն եէտի լիրասընը ալարագ ֆիրար իտէրլէր:

—

Հայտար բաշատան Ֆէնէր պաղչէսինէ իշլէյէն տէմիր եօլգաթարլարը արթըգ ճումաա կիւնլէրի իշլէմէյիպ, սէպտեմպեր 14/26ա գատար եալընըզ բազար կիւնլէրի ամէտչիւտ իտէճէք տիր:

—

Եանեա գօմ.նտանը սապըգ Ահմէտ Համտի բաշա հազրէթլէրինին Անատօլույա սէվգ օլունան մուհաճիրլէրի իաքեան իթտիրմէյէ մէմուր թայինի օլունտուղու իշիտիլմիշ տիր:

ԳԻԹԸԼԸԳ

ԻԱՆԷ

(Հանգանակութիւն ի Պէյգօզ)

Մեծապատիւ Էֆէնտիք,

	Ղշ.
Ցօքթօր Մ. Վարդազարեան	50
Մինաս Քէչիչեան	30
Օննիկ Ցարութիւնեան	20
Օր. Փիլոքսու Քիւրքճեան	20
Նիկողիմոս Պարօնեան	20
Յովհաննէս Սարգիսեան	20
Աբրահամ Ցիւլկէրեան	20
Բարսեղ Քէչիչեան	20
Օր. Ագապի Քօզանճեան	20
Ցարութիւն Ցիւլկէրեան	20
Նազարէթ Թօփուզեան	20
Նուէր աշակերտաց վարժարանի	18
Ցնտես Մարտիրոս եղբայր	10
Եղիա կարապետ	10
Գէորգ Սեդրաքեան	10
Ցկ. Նաւ. դուհի Պարօնեան	10
Դանիէլ Արզրանիկեան	10
Մանիէլ Վարդազարեան	10
Մարապետ Մարիամ	10
Ցօնիկ Քէմ. խցի	10
Անտօնաքի Քողամոլէվօ	10
Անանիկ Եսկիճեան	10
Մաքսուտ Ցոհաննէսեան	10
Յովհաննէս Եսկիճեան	10
Ալէքօ Գավճեան	10
Բիւզանդ Եազմաճեան	10
Տիկին Խօսրիկ Պարօնեան	10
Օր. Իսկուհի Պարօնեան	10
Ալմանագինէ Մինասեան	10
Յակոբ Սիմէօնեան	10
Ղազարոս Թագւորեան	10
Միրիճան Մամթէոսեան	10
Վասիլ	9
Դաւիթ Գալուստ	9
Փօրրիկ Եղիսաբեթ Վարդազարեան	8
Գէորգ Պետրոսեան	5
Յարգիս Նիկողիմոսեան	5
Ցիկին Արմիկ Պարօնեան	5
Աբրահամ Իլմասճեան	5
Աբիկ Թագւորեան	5
Աւետիս Գրիգորեան	5
Վասիլ Եանուպուլօ	4 20
Թոտորաքի Եօրկի	4 20
Ստավրի Ցոնձօ	4 20
Օր. Մաքրուհի Սիւնկիւճեան	4 20
Տիկին Երմոնիա	4 20
Եօրկի	2 20
	559

Համագումար հինգ հարիւր յիսուն և ինը ղրշ. արծաթ դրամ մէճիտ 20 ղրուշէն հաշուելով՝ զոր Ցանձնաժողովս ամբողջապէս ընդունած է.

Համօրակալ Գանձապետ
Գ. Ց. Ցօլաքեան Աբէլ Կէօլէճեան

13 Օգոստոս 1880.
Գատըքէօյ:

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Լօնտրա 7 սէպտ.

Բարլամէնթօնուն թաթիլի միւնասէպէթիլէ գրալիչա՝ խըտաբէթտիկի նութգունտա տէյօր քի, սուլէր էճնէպիյէտէն էյան թէէմիյնաթը միւսալէմէթքեարանէ ալմագտա տըր. Գրալիչա իլավէթէն պէեան իտէեօր քի, Պապը Ալի Գարատաղա տաիր օլան թէահհիւտաթընը գուվվէտէն ֆիիլէ չըգարմաղա մուվաֆագաթ իթմէտիգինտէն, տէվլէթլէր մէսէլէի մէզքիւրէնին հալլի իչիւն միւնասիպ կէօրտիւքլէրի վէսաիթէ տաիր հիւքիւմէթը Օսմանիյէյէ մալիւմաթ վէրմիշլէր, վէ պունտան մաատա Օսմանլը վէ Եունան հուտուտը մէսէլէսինէ վէ Թիւրքիանըն թէնսիգաթը իտարէսինէ վէ Էրմէնիսթան իչիւն մուգթազի օլան իսլահաթը խուսուսիյէ տաիր օլան նիյէթ ու մասլահաթէրինի Պապը Ալիյէ թէպլիղ իթմիշլէր տիր:

Պատէհու գրալիչա տէյօր քի, Շարգտա ասայիշին իւմմինինէ մախսուս թէտաբիրին իթթիխազընա հիւքիւմէթը Օսմանիյէյի մէճպուր իթմէք իւզրէ, Եվրօպանըն քէմալը սէպաթլա պագը թութթուգու իթթիֆագ սայէսինտէ, վէ եինէ մուամէլէի միւթթէֆիգանէ մարիֆէթիլէ Պապը Ալի իւզէրինէ իճրա օլունան թազեիգ սայէսինտէ հէտէֆը մագսուտա վասըլ օլունաճաղընը իւմիտ իթմէքտէ տիր:

Խաթմը քէլամ իտէճէկի սըրատա, Գրալիչա՝ Աֆղանիսթանըն սէրխատ հալը սուլհ ու միւսալէմէթտէ պուլունաճաղը իւմիտինտէ օլտուղունը պէեան իթմիշ տիր:

Թայմըզըն պէյանընա կէօրէ, Նիւմայիշի պաշրինին թէէխխիւրինի բիճա իթմէք իւզրէ Պապը Ալի՝ տէվլէթլէրէ պիր թահրիրաթը ուսումիյէ իրսալ իթմիշ տիր:

(Ցինքի Նիւսիւէմիզին թէլէկրաֆ գըսմընտա միւնտէրիճ Լօնտրա թէլէկրաֆընտա «Ինկիլթէրրա բարլամէնթօսունուն թաթիլի նոյէմպերին 24իւնէ թաալիգ օլունմուշ տըր» տէյու եազըլմըշ իսէ տէ, պունտա թէրթիպճէ սէհվ վուգու պուլուպ, բարլամէնթօնուն նոյ. 24է գատար թաթիլ օլունտուղու անլաշըլմագ լազըմ կէլտիկինտէն, թասհիհինէ իպթիտար օլունմուշ տըր:)

ԻԼԱՆԱԹ

Իզմիրլի մէրհում Հասան բաշա ֆամիլեասընըն Իզմիրտէ իքի սաաթ մէսաֆէտէ քեաին Մուսա Բէհճա չիֆթլիկինին իճար միւտտէթի միւնգազըեէ օլուպ, եէնիտէն իճարէ վիրիլէճէկինտէն, վէ չիֆթլիկին իսէ միւքէմմէլ վէ մունթազամ էպնիէ վէ հէր ճինս թիմուր պաչ ղունըրէ վէ հայվանաթը վէ վասի արազի վէ մէրա վէ օրմանլարը հավի օլտուղունտան, չէրաիթի մուգավվէլէ վէ պէտէլը իճարըն անլամագ վէ չիֆթլիկի մուայէնէ իթմէք միւրատ իտէնլէրին վէ իճարընա թալիպ օլանլարըն, Իզմիրտէ մուգիմ մէրհումը միւշարիլէյհին տամատը Հաֆըզ Բէյքի Էֆէնտիյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունըր:

3—1

Սամսօնտա սէօրրիւ պաշընտա վաքըտէ Սուլթան խանըն խարիճընտէ 4 նումէրօլու քիթապխանէի Օսմանիտէ միւթէվէֆֆա քիթապճի Հաճի Յագօբ էֆէնտինին թիւրքճէ էրմէնիճէ վէ Ֆրանսըզճա քիթապլարը, ֆիյաթի ասլիէսինտէն իւզտէ 40 վէ 50 նոգսանըյլա պու կիւնտէն իթիպարէն եիրմի պիր կիւն զարֆընտա քեամիլէն մուզայէտէյի մէզքիւր տերունինտէ սաթըլաճաղը իլան օլունուր:

8—4

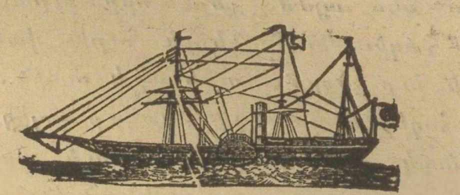

ԻՏԱՐԷԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ ՎԱԲՕՐԼԱՐԸՆԸՆ

ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԷՔԷԹԼԷՐԻ

Իշպու 1880 սենեսի Օքթօպրընըն 1 ինճի ճումա կիւնիւնտէն իթիպարէն.

—

ԱՏԱԼԱՐ ԹԱՐԻՖԻ

ԵԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Ատատան ապալըլըը քէօփրիւյէ

Սա. Տգ.
12 15 Պ. Ատատան, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գնալը:
12 45 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ատա, Հէյպէլի, Գընալը: (Պէօյիւք Ատատան սահաթ 1 15)
2 45 Պ. Ատատան Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը:
7 15 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկ, Գընալը (Ճումաա կիւնլէրի Գատըքէօյիւնէ)

Քէօփրիւտէն Ատալարա ճըգըշը

Սա. Տգ.
2 30 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք (Ճումա կիւնլէրի Գատըքէօյիւ)
9 15 Հէյպէլի, Պ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք:
9 45 Գընալը, Պուրկ, Հէյպ, Պ. Ատա:
10 45 Գնալը, Պուրկ, Հէյպ, Պ. Ատա:

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Ատալարտան Քէօփրիւյէ

Սա. Տգ.
11 15 Պէօյիւք Ատա, Հէյպէլի:
11 30 Բէնտիքտէն Գարթալ, Պ. Ատա, Հէյպ, Պուրկ, Գընալը:
7 30 Պ. Ատատան Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը:
8 Բէնտիք, Գարթալ, Պ. Ատա, Հէյպ, Պուրկ, Գնալը, Գատըքէօյ (Պ. Ատատան սաաթ 9 տա)

Քէօփրիւտէն Ատալարա

Սա. Տգ.
1 30 Գատըքէօյ, Գնալը, Պուրկազ, Հէյպ, Պ. Ա., Գարթալ, Բէնտիք:
2 30 Գընալը, Պուրկ, Հէյպ, Պ. Ատա:
9 45 Գնալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Պ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք:
11 Հէյպէլի, Պ. Ատա:

(—) Պու սէֆէրլէր ճումաա վէ բազար վէ էյեամը սաիրէտէ Հայտար բաշայա օղրայաճագ տըր:

ԳԱՏԸՔԷՕՅ ԹԱՐԻՖԻ

ԵԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ		ԲԱԶԱՐ ՍԷՖԷՐԼԷՐԻ	
Քէօփրիւտէն	Գատըքէօյտէն	Քէօփրիւտէն	Գատըքէօյտէն
Սա. Տգ.	Սա. Տգ.	Սա. Տգ.	Սա. Տգ.
11 30	11 30	11 30	11 30
12 15	11 30		
1	12 15	12 30	12 30
1 45	1	1 30	1 30
2 30	1 45	2 30	2 30
3 15	2 30	3 30	3 30
4 15	3 15	4 30	4 15(*)
5 30(*)	4 15(*)	5 30(*)	5 30
8 30(*)	5 30	6 30	8 30
9 30	8 30	8 30(*)	6 30
10 30	9 30	9 30	9 30
11 15	10 15(—)	10 30	10 15(—)
12	11 15	11 15	11 15
	11 45	12	12

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԹԱՐԻՖԻ

Իզմիթ շըմէնտիֆէրի գաթարլարըյլա միւթէսաթըֆ

ԵԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Հայտար բաշատան

Սա. Տգ.		Գաթար Նօ.
12 15	Գաթար իչին	1
1 40	Գաթար իչին	9
3 40	Գաթար իչին	3
7 55	Դայրը միւթէսատըֆ	
9 45	Դայրը միւթէսատըֆ	
10 25	Գաթար իչին	5
11 25	Դայրը միւթէսատըֆ	

Քէօփրիւտէն

Սա. Տգ.		Գաթար Նօ.
11 35	Գաթար իչին	2
1	Դայրը միւթէսատըֆ	
3	Դայրը միւթէսատըֆ	
7 15	Գաթար իչին	4
9 5	Գաթար իչին	10
10 30	Գաթար իչին	6

Ճումաա վէ բազար կիւնլէրի Ֆէնէր Պահճէ գաթարլէրինէ միւթէսատըֆ իճրա օլունաճագ սէֆէրլէր.

Աւտէթ

4 22	Ֆէնէր Պահճէտէն	7
7 55	Ֆէնէր Պահճէտէն	9
11 25	Ֆէնէր Պահճէտէն	11

Հարաքէթ

3	Ֆէնէր Պահճէյէ	8
5 30	Ֆէնէր Պահճէյէ	10
8 30	Ֆէնէր Պահճէյէ	12

ՄԱԳՐԻՔԷՕՅ ԹԱՐԻՖԻ

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻՆՏԷՆ ՄԱԱՏԱ

Այօսթէֆանօստան Քէօփրիւյէ

Սա. Տգ.
11 30 Այաստէֆանօստան Մաքրիքէօյ, Սամաթիա, Գումգաբու:

Սա. Տգ. Աքշամ
10 45 Գումգաբու, Սամաթիա, Մաքրիքէօյ, Այաստէֆանօս:

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Այօսթէֆանօստան Քէօփրիւյէ

Սա. Տգ. Սապահ
11 30 Այաստէֆանօս, Մաքրիքէօյ, Սամաթիա, Գումգաբու:

Աքշամ
8 45 Այաստէֆանօս, Մաքրիքէօյ, Գումգաբու, Սամաթիա:

Սա. Տգ. Քէօփրիւտէն
2 15 Գումգաբու, Սամաթիա, Մաքրիքէօյ, Այաստէֆանօս:

Աքշամ
10 45 Գումգաբու, Սամաթիա, Մաքրիքէօյ, Այաստէֆանօս:

ԻԽԹԱՐԱԹ

Քէօփրիւ վէ իսկէլէ մէմուրլէրի այնէն պիլէթ ալըպ պիլէթ եէրինէ բարա ալըգ իսթէմէլէրի քիւլլիէն մէմնու տըր. միւթէճաասըրլէրի պէր մուճիպի ղավանին չէզիտէն մէսուլ տըր, պինաէն ալէյհ վաբօրա բաքըլ օլան զէվաթ հէնկեամը բահտէ պիլէթլէրինի ալըպ իթմէլէրի միւսթէրհամ տըր: Իշպու իխթարէ մուվաֆագաթ իթմէյէնլէր տէ իսկէլէտէ չըգըլաճագ էյնասը պիլէթ ալընաճագ օլունուր իսէ, պիլա խաթիսա պիրինճի մէվգի եօլճուսու աստը օլունուր, եալըզ Թարաֆըրնըտան պիրինճի մէվգըէ մախսուս օլան պիլէթի վէրիլմէճէկի իլան օլունուր:

Ախշամըրը քէօփրիւտէն սաաթ 10. 45տէ Ատալարա վէ սաաթ 11 20 վէ 11 45տէ Գատըքէօյիւնէ հարաքէթ իտէճէք օլան վաբօրլարտա ճիրմիւ պէօյիւք վէ էօյճումարը իղաճ իտէր տէրէճէտէ օլան եիւք վէ էշեա գապուլ օլունմայաճագ տըր:

(*) Իշպու սէֆէրլէրտէ ճումաա վէ բազար կիւնլէրի Հայտար բաշայա օղրայաճագ տըր:

ՕԳՈՒՅՈՒՆՈՒՋ

Մ. Վ. Տաննինին 1867 սէնէսինտէ Թէէսիս իթթիրիլի «Շէմս» նամ մէյխանէ լէզգալանէսի, պու սէնէ մայիս 5 տէ միւհիմէրէք օլմուշ իտէ տէ, սահիպլինին մէհարէթինէ լայըգ պիր Թարզտա վէ աազա մունթազամ սուրէթտէ պու աէֆա եէնիտէն քիւշատ օլունմուշ տըր:

Մուայյէնաթը Թըպպիյէ, էտէվաթը ճէրրահիյէ, ըթրիյաթ (բարֆիւմըրի), վէ սաիր պիլճումլէ էճզա վէ էմթաա Եվրօպատան եէնի կէթիրիլմիշ տիր Մէզքիւր էճզախանէտէ րէչէթալար սիւրաթլա իճրա օլունուր, վէ իլաճլար պէօյլէ տիգգաթլա եափըլըր:

Թօբտան միւպայէա իչին Մ. Վ. Տաննինին Սթամպօլտա Պաղչէ գապուսըրտա Ճէրրահ Պէյ խանընտաքի մաղազասը պագը օլուպ, Թաշրա իչին գօմիսիօնլար մէզքիւր մաղազատա գապուլ օլունուրլար:

Րուսճուգտաքի շուպէշի բէք միւքէմմէլ սուրէթտէ տիր:

1852 սէնէսինտէ Պէյօղլունտա տօղրու եօլտա Թէէսիս օլունմուշ օլան 77 Նումէրօլու Տաննի էճզախանէսի՝ տախի մուամիլէյհ Մ. Վ. Տաննինին մախսուսու պիրլօմալը Շիմիսթ Տօքթօր Յ. Տաննի Թարաֆընտան իտարէ օլունմագտա տըր:

Մ. Տաննինին Էտիրնէտէ տէ էճզաճը տիւքքեանը վէ Պէյօղլունտա քիմեախանէսի վարտըր: — Ֆիյաթլար բէք էհվէն:

—

ՏՕԳԹԼՕՐ ԿՈՄԻՏԱՍ ԷՖԷՆՏԻ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

Թափիպը մումայիլէյհ, Էվվէլքի կիւնի, Մ. Տաննինին Սթամպօլտաքի էճզախանէսինտէ վագթ սաաթ մախսուսունտա սաաթ 3 տէ 9 ա գատար պուլունուպ, խաստալարը գապուլ իտէճէք տիր:

ՏՕԳԹՕՐ Ճ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Եվրօպա Մէմալիքինտէ Թըպպիյէսինտէ փէննի Թէպապէթի Թահսիլ իթմիշ օլան Տօգթօր Ճ. Յովսէփեան էֆէնտի պու տէֆա եինէ Աւրթալ(?)եէրէ աւտէթ իթմիշ օլուպ, մահալլի իգամէթի Բանգալթի ճատտէսինտէ 181 նումէրօլու խանէտէ օլտուղու կիպի, Գալաթատա Թրամվայ սթասիօնունուն գարշըսընտա Մ. Նիքօլաքի Մալուսինին 32 նումէրօլու էճզախանէսինտէ բազար իրթէսի կիւնլէրինտէն մաատա հէր կիւն ալաթուրգա սաաթ պէշտէն օնա գատար հազըր պուլունաճաղընտան, գիւքիր վէ խոսատա զուհուր իտէն հէր նէվ էմրազ վէ խասթէլիկի, վէ սանիէտէն կէօզ տայիր վուգու պուլան խասթալըգլարը թէտավի վէ լազըմ կէլէն հէր պիր ամէլիյաթը ճէրրահիյէյի լայըգը վէճհ իլէ իճրա իտէճէքտիր. բազար կիւնլէրի տախի մահալլը իգամէթինտէ սաբահ լէյնտէն սաաթ պէշէ գատար միւրաճաաթ իտէն խասթալարա մէճճանէն պագաճաղընտան, ճէմիյէթին մալիւմու օլմագ իւզրէ իլանը քէյֆիյէթ իթթիխաղ օլունուր:

Պունտան մաատա Թափիպը մումայիլէյհ՝ հէր կիւն սա. պահտան սաաթ պէշէ գատար, վէ աքշամ սաաթ օնտան սօնրա Բանգալթի ճատտէսինտէ վագը միւքիւր 181 նումէրօլու խանէսինտէ պուլունաճագլըգլըր:

Մ. ՊԱԼԵԱՆ ՎԷ ԳՈՒՄԲ.

ՄԻՀՄԷՏ ԱԼԻ ԲԱՇԱ ԽԱՆ Nº 27 ԳԱԼԱԹԱ, ՍԹԱՄՊՕԼ

ՀԷՐ ՃԻՆՍ ԷՄԹԱԱ ԻՋԻՒՆ ԹԻՒՃՃԱՐ ՎԷ ԳՈՄԻՍԻՕՆՃԻ

Իտխալաթ վէ իխրաճաթ էմթաասը: — Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ մալի օլարագ Ամէրիգա վէ սաիր միւթէմէտտիւն մամալիքէ թիճարէթէ տայիր կէլէն էմթաա, զէխայիր, վէ սաիրէ: — Ճօրճ Բրայս Ֆապրիգասընըն տէմիր գասալարը, էպնիյէ վէ տէմիր եօլլար իչիւն քիւրէք վէ էտէվաթը սաիրէ, վէ ղայրիհիմ.

Հէր սիփարիշ ...ի իճրա օլունուր.

Սահիպի իմթիյազ ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԸԵԱՆ

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԵՎՐՕՊԱ ԲՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա, 8 Սեպտ.	
Ինկիլ. էսհամը Ինկ. Լիր.	97-5/8
Օսմ. էսհամը աչըլտը	9-7/8
» » գաբանտը	9-7/8
Իսթիգրազ 65	10-1/4
» 69	10-1/2
» 71	69-3/4
» 72	13-1/4
» 73	10-
Օսմանլը պանգասը	10-1/4
Բարր ատալը մալթա հըտտ	62 1/8
» իմթիյազը	94-1/4
Րուսիա իսթիգրազը	89-3/8
Ամերիգա Բորջը 6 ալ փայտ	

Բարիզ, 8 Սեպտ.	
Ֆրանսա. էսհ. 3 % ֆր.	87-10
» » 5 գրօնսօլ	120 57 1/2
Օսմ. էսհամը աչըլտը	10.
» » գաբանտը	9-90
Իսթիգրազ 65 ֆր.	53 75
» 69	51-25
» 73	48-75
Մըսըր ֆօնտ. մալթա հըտտ	320-
Գրէտի Լիօնէ	965-
Օսմանլը պանգասը	511-25
Րումէլի շըմէնտըֆէրի	31-
Իթալիա էսհամը	87-
Գօնսօլօ Լօնտրա 3 ալ փայտ	25-39

Վիէննա, 7 Սեպտ.	
Աճիօ ֆիօրին	-
Րումէլի շըմէնտըֆէրի	13-90

ՂԱԼԱԹԱ ԲՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. ամ. տիւն ազչ. գաբ.	10 27
Պու սապահ աչըլտը	10-25
Իսթիգ. 63 (Մուրթօն) 6 % ֆ.	51-50
» 65 » 6 % ֆ.	51-50
» 69 (Բինար) 6	50-
» 72 (Պօն տիւ Թրէզօր)	17-25
» 73 6 % ֆ.	48
Րումէլի շըմէնտըֆէր 3	30-50
Աղճէ ֆայիզի	9-
Բըրօր Ղշ.	00-
Հավալէսի »	25-

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Տրէտր ժէնէրալ	3-27
Օսմանլը պանգասը	7-25
Սօսիէթէ ժէնէրալ	4- 3
Թրամվայ	3-87

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրշտան Ղշ. Փր.	
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	107-14
Մէթալիք »	214 20
Պէշլիք »	213-20
Ալթըլըգ »	129-
Պագըր »	600-
Գայմէ »	1180-
Ինկիլիզ լիրասը	110-20
Ֆրանսըզ ալթունու	88-
Ֆօլ	90-24
Գրիմից ալթունու	51-25
Գարգօն գայմէսի	8 65